

Tartu Hiie Kool

Eelkooliealiste kuulmispuudega laste kooliks ettevalmistusrühma õppekava

Sisukord

Sisukord	2
1. Rühma eripära	3
2. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid	3
3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted.....	4
4. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus	5
5. Planeeritud õppe- ja kasvatustegevused.....	6
6. Õppe- ja kasvatustegevuste sisu.....	7
7. Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad	8
I Keel ja kõne	8
„Keel ja kõne“ ainekava.....	13
II Matemaatika	25
„Matemaatika“ ainekava (noorem rühm).....	27
„Matemaatika“ ainekava (vanem rühm)	33
III Muusika /rütmika	40
IV Liikumine.....	42
V Kunstitegevused (kunsti- ja tööõpetus).....	44
8. Häälikkõne õpetamine raske/väga raske kuulmispuudega lastele	47
9. Kuulmispuudega lapse arengu hindamise põhimõtted	50
Lapse arengu eeldatavad tulemused.....	51
A. Eeldatavad õpitulemused nooremas rühmas	51
B. Eeldatavad õpitulemused vanemas rühmas.....	53
Lisa 1: Häälikutõõ õpetamise järjekord väga raske kuulmispuudega lapsele ja sellest tulenev esmane sõnavara.....	57
Lisa 2: Kuulmispuudega lapse miinimumsõnavara ja lausekonstruktsioonid: kontrolltabel	60
NIMISÕNAD.....	60
OMADUSSÕNAD	69
TEGUSÕNAD	70
MATEMAATILINE SÕNAVARA.....	72
VÄLJENDID, KORRALDUSED.....	73
Lisa 3: Küsimused – vastused.....	75
Lisa 4: Lausemallid.....	77

1. Rühma eripära

- (1) Tartu Hiie Kool osutab eelkooliealiste kuulmispuudega laste kooliks ettevalmistamise rühma (edaspidi rühma) teenust.
- (2) Rühma võetakse vastu eelkooliealisi kuulmispuudega lapsi kooli vastuvõtukomisjoni otsuse alusel.
- (3) Ettevalmistusrühma ülesanne on pakkuda vastuvõetud lastele eriõpetust ja tuge koolieelse ettevalmistuse saamisel.

2. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Hiie Kooli kuulmispuudega laste kooliks ettevalmistamise rühma õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on toetada laste kehalist, vaimset ja sotsiaalset, sealhulgas kõlbelist ja esteetilist arengut, et kujuneksid eeldused igapäevaeluga toimetulekuks ja koolis õppimiseks.

Nimetatud eesmärkide edukaks täitmiseks:

- 1) luuakse lapse arengut soodustav keskkond;
- 2) tagatakse turvatunne ja eduelamused;
- 3) toetatakse lapse loomulikku huvi hankida teadmisi ja saada kogemusi ümbritseva elu, looduse ja ühiskonna nähtuste kohta;
- 4) soodustatakse lapse kasvamist aktiivseks vastutus-, otsustus- ja valikuvõimeliseks, oma otsusele ja tunnustatud käitumisharjumistele vastavalt käituvaks ning vajadusel oma käitumist korrigeerivaks, teiste suhtes avatuks, teisi arvestavaks, tundlikuks, koostöövalmis inimeseks;
- 5) toetatakse last ümbritseva maailma mõistmisel ja tervikliku maailmatunnetuse kujunemisel;
- 6) äratatakse lapse huvi kõne abil suhtlemise vastu; kujundatakse lugemise-kirjutamise-kõnelemise ning sõrmendamise alusoskused;
- 7) luuakse tingimused kõneliseks suhtlemiseks nii tegevustes kui tegevustevälisel ajal;
- 8) toetatakse, abistatakse ja nõustatakse lastevanemaid õppe- ja kasvatusküsimuste lahendamisel.

3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

(1) Kuulmispuudega laste kooliks ettevalmistamise rühma õppe- ja kasvatuskorralduse põhimõtted tulenevad kooli õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest ning on rühmas korrektsioonitöö ning kasvatava ja arendava tegevuse aluseks.

(2) Koolieelse tegevuse peaülesandeks on lastele suulise kõne õpetamine, mille juures abivahenditena kasutatakse sõrmendkõnet. Koos suulise kõne õpetamisega on võrdselt tähelepanu keskpunktis suultlugemise õpetamine ja kuuldetaju arendamine (kasutatakse individuaalseid kuuldeaparaate).

(3) Rühma õppe- ja kasvatustegevuse mahu ning õppekava konkreetsed eesmärgid määravad rühma õpetajad, arvestades rühma koosseisu ja laste arenguvajadusi.

(4) Uue materjali käsitlemine toimub audiovisuaalselt; oluline on näitlikkustamine. Kuulmis- ja kõnepuudega laste õpetamisel kasutatakse *totaalse kommunikatsiooni meetodit*.

(5) Lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset arengut soodustab kodu ja kooli koostöö. See lähtub lapsest ja on suunatud tervikliku arengukeskkonna kujundamisele.

(6) Lapse arengut soodustab aktiivset *liikumist* stimuleeriv, mitmekesiseid liikumisvõimalusi ja -kogemusi ning positiivseid eeskujusid pakkuv keskkond.

(7) Lapsega tegelemisel arvestatakse:

- 1) suhtlemisel peaks täiskasvanu olema lapsega ühel kõrgusel (võimaldab saavutada ning hoida pilkkontakti ja lihtsustab vajadusel suultlugemist);
- 2) lapse mistahes kõnelist aktiivust kinnistatakse;
- 3) suhtlemisel kasutatakse lühikesi fraase, tavalist hääletugevust ja -kõrgust, täpset artikulatsiooni ja pisut aeglasemat kõnetempot; olulist rõhutatakse intonatsiooni või sõnade kordamisega;
- 4) dialoogi ning vooruvahetusoskuse kujundamiseks jäetakse kõnelemisel fraaside vahele pause; kõikide tegevuste käigus esitatakse lapsele küsimusi (vastates neile esialgu ise);
- 5) õpitavaid sõnu korratakse mitmeid kordi, kasutades neid erinevates (sh mängulistest) olukordades;

- 6) kõnet saadetakse loomulike žestidega (soovitav on žesti lisamine alles ütluse kordamisel, et laps püüaks kõne mõistmisel esmalt kuulmisele toetuda);
- 7) lapsega sihipärase tegutsemise ajal peaks ruum olema vaikne ning tähelepanu ei tohiks segada kõrvalised asjad ja tegevused.

4. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

- (1) Rühma tegevus kavandatakse üldjuhul 140 või enamale 35-minutilisele tunnile.
- (2) Rühma tegevus toimub enamasti ennelõunasel ajal ning päevase õppe- ja kasvatustegevuse kestus on soovitavalt neli 35-minutilist tundi. Pärastlõunased toimingud keskenduvad õuetegevuste ning mängu arendamisele.
- (3) Rühma kasvatus- ja arendustegevuse korraldamisel arvestatakse laste individuaalseid, vanuselisi, soolisi, rahvuslikke ja piirkondlikke iseärasusi, soodustatakse humaansete ja demokraatlike suhete kujunemist ja püsimist täiskasvanute ning eakaaslastega suhtlemisel. Kasvatamisel ja arendamisel väärtustatakse eesti kultuuritraditsioone ning arvestatakse teistest rahvustest laste kultuuri eripära. Kasvatamine ja arendamine toetub lapse loomulikule huvile ümbritseva vastu, lähtub konkreetsest, lapsele ajas ja ruumis tuttavast. Lapse kasvades ja arenedes liigutakse lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.
- (4) Rühma õppetegevusi viiakse läbi nii individuaalselt kui allrühmades või kogu rühma frontaalse tegevusena. Selline töökorraldus harjutab last töötama kooli tingimustes.
- (5) Allrühmade tegevuste läbiviimiseks on lapsed jaotatud enamasti kahte rühma: *noorem ja vanem*. Rühmadesse jaotamine lähtub laste vanusest, kuulmislanguse astmest ning kõnepuude sügavusest.
- (6) Individuaalsetes tegevustes toimub kõne korrektsioon: kõnehingamise harjutamine, hääliku- ja hääleseade, häälikute automatiseerimine sõnas ja lauses, kõnetempo harjutused ja hääldusvigade parandamine. Õppematerjali ja töö tempo valikul arvestatakse laste võimeid, oskusi, iseloomu, kodust olukorda, arengupotentsiaali.
- (7) Õppe- ja kasvatustegevus rühmas toimub päevakava alusel, mis määrab laste eale vastava päevarütm, une- ja ärkvelolekuaja. Päevakavas vahelduvad igapäevatoimingud (söömine, riietumine, pesemine, ruumi korrastamine jm), laste

vabategevused (mäng, loominguline tegevus, liikumine jm) ning rühma õpetaja poolt kavandatud õppe- ja kasvatustegevus.

Laste *igapäevatoimingud ja vabategevused* võtavad päevakavast olulise osa, kuid annavad palju võimalusi ka laste arendamiseks, teadmiste ja oskuste kinnistamiseks.

Lapse arengus on suur tähtsus *mängul*, selleks on päevakavas ka kõige enam aega jäetud. Mängude kaudu arendatakse kõnet, õpetatakse suhtlema, omandatakse sotsiaalseid kogemusi, kujundatakse eneseteenindamisoskusi ja tööharjumusi ning kinnistatakse teadmisi.

(8) Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel planeerib õpetaja nädalakava. Nädalakavad kooskõlastatakse õppealajuhatajaga.

5. Planeeritud õppe- ja kasvatustegevused

Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad	Õpetaja kavandatud õppe- ja kasvatustegevused	Tegevuskordi nädalas
Keel ja kõne	Kuulamine ja kõnelemine (korrektsioonitöö: kõnehingamise, hääle- ja artikulatsiooniaparaadi harjutused, häälikuseade, kuuldetaju arendamine, suultlugemise-, sõrmendamise ja vajadusel viibete õpetamine, sõnavaraline töö)	3
	Lugemine ja kirjutamine	3
	Kõnearendus (lapse elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevad teemad)	5
Mateemaatika	Vaatlemine ja uurimine	2
	Võrdlemine ja arvutamine	2
Liikumine	Liikumistegevused	2
Kunst	Kunstitegevused (käsitöö ja joonistamine)	2
Muusika	Muusikategevused (rütmika, plokkflöödi mängimine, laulmine)	1

Tabel 1: Planeeritud õppe- ja kasvatustegevused

Planeeritud tegevusi on päevas kolm kuni neli. Planeeritud tegevus kestab nooremas rühmas korraga kuni 25 minutit, vanemas rühmas kuni 35 minutit. Tegevusi planeeritakse nii, et lapsel oleks võimalus teha valikuid. See õpetab last iseseisvalt tegutsema, oma tegevust korrigeerima ja tegevuse tulemuste eest vastutama.

Nooremas rühmas kujundatakse esialgsed tööharjumused kollektiivis, õpetatakse orienteerumist kooliruumides ja eneseteenindamist. Suurt tähelepanu pööratakse sõrmendkõne ning esmaste hääldeoskuste õpetamisele.

Vanema rühma päevakavas on rohkem tegevusi, mis soodustavad sujuvat sisseelamist kooliellu. Enam tähelepanu pühendatakse kõne arendamisele ning psüühiliste protsesside - taju, mälu, kujutluste, mõtlemise arendamisele ja õppimise alusoskuste - vaatlus- ja kuulamisoskuse, võrdlemis-, järjestamis-, loendamise-, mõõtmise- ja rühmitamisoskuse ning modelleerimisoskuse kujundamisele.

Spetsiaalselt kuulmis- ja kõnepuudega lastele mõeldud õppematerjale on eesti keeles vähe, seetõttu kasutatakse valikuliselt ja kohandatakse nii tavakoolidele kui vene õppekeelega koolidele mõeldud eesti keele õppematerjale, piltsõnastikke, kõnearenduslikke mängu jms.

6. Õppe- ja kasvatustegevuste sisu

Kuulmis- ja kõnepuudega lapse arendamine ja kasvatamine toimub tema igapäevast elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevate temade kaudu:

- Mina: nimi, laps, poiss, tüdruk; tervitamine, tänamine-palumine, küsimine;
- Perekond ja sugulased: ema, isa, õde, vend, vanavanemad;
- Kodu: kodumaja, koduloomad; kodulinn (-küla, alev); tuba, tubased asjad;
- Lasteaed: lapsed, mänguasjad, tegevused;
- Minu päev: ärkamine, pesemine, söömine jt. Tegevused;
- Kool: kaaslased (nimed), õpetajad; õppimine, õppevahendid;
- Tervis: toit, puhtus; hammaste hooldamine; töö ja puhkus; teistega arvestamine, vägivaldatus;
- Inimese keha: poiss, tüdruk; kehaosad;
- Kodukoha loodus: kodu- ja metsloomad, puud, lilled;
- Aastaajad: nende vaheldumine; inimeste riietus ja jalatsid, laste mängud ja lõbustused eri aastaegadel;
- Ilmastikumuutused: tuul, sademed, temperatuuri muutumine;
- Loomad ja linnud: kodu- ja metsloomad ning -linnud;

- Kalad ja kahepaiksed (üldnimetused: konn, kala, madu, uss);
- Aeg: eile-täna-homme; õhtu-hommik; päev ja öö; nädalapäevad;
- Tähtpäevad ja pühad: sünnipäev, jõulud, emadepäev, isadepäev, munadepühad;
- Ruum: parem-vasak, ees-taga; all-peal;
- Liiklus ja turvalisus: liiklusvahendid, turvalisus liiklusvahendis; ohutu liiklemine jalakäijana, kodutee; ohud looduses, kodus;
- Töö: vastutus ja kohustused; töö ja tasu; raha mõiste;
- Kõnearenduslikud mängud: arsti juures, koolis, kaupluses, köögis, juuksuris, helistamine jpt.

7. Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad

I Keel ja kõne

Õpetuse eesmärgid:

- äratada huvi kõne abil suhtlemise ning lugemise-kirjutamise vastu;
- kujundada lugemise-kirjutamise alusoskused;
- õpetada sõrmendsüsteemi ja viipeid;
- õpetada kuulama ning tajuma häälikuid ja sõnu (kuuldetaju ja suultlugemise arendamine);
- õpetada eesti keelele omast hääldust; toetada ja suunata last õige häälduse kujunemisel;
- õpetada uusi mõisteid, rikastada sõnavara;
- julgustada last õpitud sõnu ja fraase kasutama ning ennast väljendama, luues selleks kõnesituatsioone ja andes lapsele võimalusi esinemiseks;
- kujundada valmidust kõneliseks suhtlemiseks ning oskust tulla toime igapäevasuhtluses kaasvestlejana (küsimus-vastus);
- rikastada laste tundemaailma ja pakkuda positiivseid elamusi;
- kaasata lapsevanemaid, süvendada neis arusaamist vajadusest toetada lapse kõnelema õppimist ja luua soodsad tingimused kõneliseks suhtlemiseks ka väljaspool kooli.

Kõnelema õppimine on mänguline, vaheldusrikas ja köitev. Õppimisel arvestatakse, milliseid suulise kõne kasutamise võimalusi pakub igapäevane ümbrus, kus ja kellega lapsed kõne abil suhelda saavad. Kasutatakse paindlikke, olukorrale vastavaid lahendusi: näiteks uute sõnade ja mõistete õppimine mitmesuguste tegevuste kaudu (hääleharjutused, matkivad häälotsused, liikumine, käeline tegevus, igapäevatoimingud).

Kõnearendustöö on eelkõige kommunikatiivse suunitlusega ning seotud lapse erinevate tegevustega. Suhtlemist ja kõne mõistmist arendatakse kõikides tegevustes: vestlustes, vaatlustel, õppekäikudel, olmetoimingutes, maalimisel-voolimisel, mängudes jm. Igas tegevuses on kõnearenduslik osa: lapse kõne arengule vastavate lausemallide kasutamisel harjutatakse temakohaseid sõnu erinevates muutevormides, harjutatakse õiget hääldamist. Õppemängudes harjutatakse selge diktsiooniga grammatiliselt õiget kõnet, tekitatakse huvi sõnadega mängimise vastu.

Sõnatähenduse mõistmiseks peab laps seostama kuulmise teel tajutu, nähtavad artikulatsiooniliigutused, sõrmendid või kirjapildi vastava eseme, tegevuse, sündmuse, nähtuse või omadusega. Suulise kõne mõistmist toetavad kõneleja emotsionaalsus, ilmikas intonatsioon, sõrmendamine, miimika ja žestid, vajadusel viibete kasutamine. Kõnearendustöö algab situatiivse kõne (kõneline suhtlemine praktilise tegevuse ajal) mõistmise kujundamisest, mille käigus väljendab laps arusaamist esialgu tegutsemisega: jäljendab tegevusi ja täidab korraldusi (näitab, toob, viib, annab esemeid jms).

a) *Kuulamine ja kõnelemine*

Suultlugemise ja kuuldetaju arendamine; sõrmendamine ja sõrmendite lugemine. Täiskasvanu kõne (korraldused, selgitused) jälgimine/kuulamine ja selle mõistmine. Oma soovide väljendamine. Teiste ja enda tegevuse kommenteerimine; küsimustele vastamine, lihtsamad dialoogid (arusaamise kujundamine, et kõneline suhtlemine toimub kordamööda ja kõne on kellelegi suunatud).

b) *Hääldamine*

Lapsega suhtlemine, esmaste hääldusharjumuste kujundamine keele- ja huultemängude abil, kõnehingamise õpetamine, hääle tekitamine ja hääleharjutused, häälikumängud, silbimängud, töö sõnaga. Last ergutatakse harjutusi matkima, neis aktiivselt osalema. Oluline on töö peeglina - enda ja õpetaja hääldusliigutuste

võrdlemine, kombineerimine jne (toetumine erinevatele analüsaatoritele). Töö toimub surdologopeedi juhendamisel, rühmas kinnistatakse lapse hääldusoskusi ning antakse juhendeid lapsevanematele lapse arendamiseks kodus.

c) *Sõnavaraline töö*

Sõnavara kujundamine ja laiendamine: tegevuste, esemete, nähtuste, nende omaduste nimetamine. Sõnade moodustamine analoogia alusel: liitmine ja tuletamine. Sõnade tähenduse täpsustamine. Sõnavara kasutamisele üles ehitatud mängud; antonüümide kasutamine (nt; must-valge; must-puhast; suurendama-vähendama) üldmõisted (nt lind - pääsuke, kuldnokk jne; mänguasi - nukuk, auto, klots jne). Sõnavara õpetamine ja uute teadmiste andmine on kontsentriiline. Kuulmis- ja kõnepuudega väikelapsele õpetatav sõnavara lähtub ühelt poolt esmaste hääldusoskuste kujunemisest (sisaldab esialgu vaid õpitud häälikuid), teisalt aga igapäevase suhtlemise vajadusest. Igapäevase sõnavara käsitlemisel arvestatakse, et I-II klassis tuleb sama materjal uute kontsentritena uuesti käsitlemisele. Osa sõnadest ja mõistetest, millega laps igapäevases elus kokku puutub ja milles esinevate häälikute hääldus pole veel omandatud, õpitakse mõistma ainult kontekstis, viimata neid esialgu aktiivsesse kõnne. Veel omandamata hääliku asendab laps sõrmendiga. Kõne omandamine on tulemuslikum vahetu suhtlemise kaudu, mistõttu õpitakse igapäevastes või kujuteldavates suhtlussituatsioonides (mäng, instseneering jne).

d) *Keeleõpetus*

Lihtsamate grammatiliste vormide tähenduse mõistmine ja nende kasutamine õppemängudes, küsimustele vastates jm: kõrvutatakse ainsuse nimetavat ja mitmuse nimetavat (ka sõnaühendis, nt must lind - mustad linnud); oleviku 1. ja 3. pööret (söön, sööb); kindlat ja käskivat (passiivselt) kõneviisi (Mart loeb; Palun loe!) sõnaühendites kasutatakse vastavalt lausemallidele ka omadussõnu. Grammatilised vormid omandatakse lauses, st. praktilises kõnes.

e) *Jutustamine*

Sündmuse või vahetu praktilise tegevuse edasiandmine ühe- või kahesõnaliste lausetega, viipe või sõrmendite abil (abiks suunavad küsimused). Esimete, olendite ja nähtuste iseloomulike tunnuste nimetamine. Lavastusmängud.

Heaks abivahendiks kõne õppimisel on lapse tegevuse päevik, kuhu joonistatakse või kleebitakse (esialgu täiskasvanute abiga) õpitavate sõnade /tegevuste /nähtuste kohta

pilte või fotosid; nende alla kirjutatakse selgitusi. Koos perega koostatavast päevikust võiks kujuneda lapse esimene oma „raamat”, mille peategelaseks on laps ise ning mis aitab pidada meeles olulisi sündmusi ja võimaldab sõnaliste vahendite puudumisel neist piltide toel kaaslastele ”jutustada”, kinnistada sõnavara ning luua seoseid uue ja varemkogetu vahel.

f) *Ettevalmistus lugemiseks*

Lugemise õpetamisega alustatakse võimalikult varakult, kuna see aitab kaasa suulise kõne arengule. Raske /väga raske kuulmis-ja kõnepuudega laste puhul peetakse lugema õppimiseks sobivaimaks *täissõnameetodit*. Esmase sõnavara omandamisele ja kinnistumisele aitavad kaasa sõnasedelid ümbritsevatel esemetel nii kodus kui õpperuumides. Kuni laps veel ei kõnele, võib tuttavatele sõnasedelitele osutamine toimida ka suhtlemisvahendina. Kõne õppimisel sobitatakse sõnasedeleid esmalt reaalsete esemetega, hiljem objekte, olendeid, omadusi, tegevusi jne tähistavate piltidega; loetakse sedelilt lihtsaid lausungeid (*tere, tänan, tule, anna*) ning kasutatakse neid suhtlemisel. Lapse kõneliste oskuste suurenemisel jätkub töö lause ning teksti tasandil. Koolieelses ja nooremas koolieas toetab ja kinnitab loetu mõistmist praktiline tegutsemine (läbimängimine aplikatsioonide või mänguasjadega, joonistamine).

Täissõnameetodil lugema õppides omandatakse tehniline lugemisoskus üsna kiiresti, kuid sõnavara piiratuse ja grammatiliste seoste mittetundmise tõttu võib suur osa iseseisvalt loetust jääda arusaamatuks. Seetõttu pööratakse kogu õpetusprotsessis väga suurt tähelepanu loetu mõistmisele ehk funktsionaalse lugemisoskuse kujundamisele.

Paralleelselt terviksõna-meetodil lugema õppimisega tehakse surdologopeedi juhendamisel tööd hääldusoskuste kujundamisega ning õpetatakse sõrmendamist, mis aitab kaasa analüütilise lugemisoskuse kujunemisele - õppides sõrmendamist, hakkab laps käemärkide abil lugema, vastandades igale tähele sõrmedega kujundatud märgi. Seega tekib arusaam, et tähtede kindlas järjekorras sõrmendamine /häälikute hääldamine annab mingi mõiste.

Oluline on *tutvustada lapsele raamatut* - väga tähtis on ettelugemine ja lapsega koos lugemine, kasutades samal ajal rohkesti näitmaterjali, viipeid, žeste, kehakeelt, et loetu sisu arusaadavaks ja huvipakkuvaks muuta. Huvi äratamiseks raamatute vastu täiendatakse pildiraamatuid, kirjutades või kleepides piltide alla sõnu ja lühikesi lauseid, lihtsustatakse lasteraamatute tekste ning loetakse neid ühiselt. Enamasti on

vajalik sõnavara ja lauseehituse poolest sobivate tekstide koostamine õpetaja poolt, kusjuures peaks lugemistekst võimaldama kirjeldatut visuaalselt kujutada.

g) *Ettevalmistus kirjutamiseks*

Kirjutama õpetamine on tihedalt seotud suulise kõne ja lugemisega. Kirjalik kõne on vajadusel abiks suhtlemisel. Kirjutamisoskuse kujundamise algetappidel kirjutab laps üle õpitavaid sõnu, enda ja lähedaste isikute nimesid jms. Esialgu toetatakse kirjutamisel peamiselt sõna visuaalsele küljele (jäetakse meelde kirja pilt); sõna häälikkoostise teadvustamisel on abiks sõrmendamine. Ajapikku kujundatakse seos hääliku hääldamise, suult lugemise, sõrmendamise ja sõna kirja pildi vahel (sõnasedelite lugemine tervikuna). Toimub sõnade ladumine, suurtähtede (joonistähed) ja numbrite iseseisev kirjutamine koos vajalike eelharjutustega: sõrmelihaste koordineerimise ja peenmotoorika arendamine; mustrite ja šabloonide järgi joonistamine, joonte tõmbamine; joonte vahe ja pikkuse säilitamine, pinna viirutamine, lihtsamate kujundite joonistamine, täheelementide ja joontähtede kirjutamine orientiiride järgi, kirjatahnilised harjutused erinevate vahenditega (kriit, pliiats jm); vihikute vormistamise õppimine: äärejoonte jälgimine, pealkirja kirjutamine. Vastavalt kõneliste oskuste omandamisele suureneb raskusaste: kirjutatakse sõnu või lauseid piltide alla jms. Oluline on, et laps kirjutatu ette loeks (koos sõrmendamise) ning vajaduse korral parandaks.

h) *Kodu- ja loodusloolise materjali õpetamine*

Toetatakse laste loomupärasele aktiivsusele ja uudishimule, kasutades seniseid kogemusi ja tähelepanekuid. Oluline on õpetada objekte vaatlema, sest lapsed võivad oluliste tunnuste asemel märgata vaid detaile. Aidatakse keskenduda tähelepanu vaadeldavale ja mõtestada tajutavat. Õpetatakse vaatlusobjekte võrdlema ja kirjeldama, seostatakse vaadeldavat igapäevaeluga ning õpetatakse vaadeldavat kujutama käelises tegevuses.

„Keel ja kõne“ ainekava

Õppe nädal	Õppesisu	Õppetegevused	Õpitulemused *(vt tabeli all olevat märkust)	
			Noorem rühm	Vanem rühm
1-2	Mina ja teised	Vaatlus ja vestlus (vajadusel selgitavate viibetega). Sõrmendamine, häälimine, ülekirjutamine ja ärakiri. Kuulmistaju ja suultlugemise arendamine. Intonatsiooni- ja hääleharjutused, oraalse mootorika parandamine, foneetiline rütmika. Kõnearenduslikud laua- ja liikumismängud,	Tunneb ära oma nimesildi; oskab sõrmendada ja rääkida TERE, AIDAA; oskab oma nime sõrmendada; oskab näidata kehaosi; oskab vastavalt kuulmisjäakidele reageerida oma nimele erinevatel hääletugevustel; oskab hoida pliiaitsit; oskab oma nime üle kirjutada (abiga); loeb suult oma nime.	Tunneb ja sõrmendab kaaslaste nimesilte; oskab kirjutada oma nime ja perekonnanime; võtab osa laulumängust „Kes aias ...“; oskab ära kirjajana kirjutada kaaslaste nimesid; oskab nimetada kõiki kehaosi; oskab koostada lihtlauseid (nimisõna + tegusõna).
3	Mina ja ümbrus, loodus sügisel	instseneeringud, kahekõned. Teemaga seonduv käeline tegevus (joonistamine, meisterdamine, voolimine jms), selle seostamine verbaalse kõne ja sõnasedelite lugemisega.	Teab, mõisteid poiss /tüdruk; ühendab vastava sõnasedeli pildiga, sõrmendab ja räägib <i>PUU, MÄÄ, MUU, AUTO, VAATA</i> ; oskab teha lihtsamaid kirja eelharjutusi; oskab eeskuju järgi laduda õpitud sõnu.	Oskab oma kaaslaste nimepidi kutsuda; nimetab ümbritsevaid esemeid; teab õpetaja ja kasvatajate nimesid; suudab moodustada omandatud lausemallide järgi 2-3-sõnalisi lauseid; oskab pidada mõne repliigilist dialoogi igapäevastel teemadel.
4	Pere ja sugulased	Rütmisalmide laulmine, erinevate rütmide jäljendamine. Enda ja kaaslaste tegevuse kommenteerimine.	Oskab tekitada madalat ja kõrget häält (suur ja väike loom); ühendab piltidega sõnasedelid EMA, ISA, TOOL, OOTA; oskab joonistada maja; on omandanud laulumängu põhireeglid.	Teab oma pereliikmete nimesid; oskab laulda laulumängu „Kes aias ...“; oskab joonistada oma maja, pereliikmeid ja koduloomi.

5	Kodust kooli	Õppekäigud (vaatlemine, võrdlemine, erinevate meeltega tajumine).	Oskab teha vaikset ja valju häält (suur ja väike auto); teab vöötraja tähendust; oskab ühendada pilti /eset sõnasedeliga AUTO, TEE, MAJA, OMA; oskab selgitada, vajadusel viibetega, kuidas tuli kooli; oskab (abiga) seda pildil kujutada.	On omandanud vajaliku sõnavara ja kirjeldab mõne lihtlausega oma teekonda kodust kooli; loeb sõrmendades tahvliteksti; oskab iseseisvalt joonistada pildi liiklusvahenditest, millega tuleb kooli; lõpetab tahvlitekstis laused; oskab vastata küsimusele kus?
6	Kodu	Vaatlus ja vestlus (vajadusel selgitavate viibetega). Sõrmendamine, häälimine, ülekirjutamine ja ärakiri. Kuulmistaju ja suultlugemise arendamine. Intonatsiooni- ja hääleharjutused, oraalse	Oskab pildil näidata loomi ja esemeid, mis on kodus; oskab neid vastava sõnasildiga ühendada KASS, KOER, KANA; oskab sõrmendada ja vastavalt võimetele hääldada sõnasedelitel olevaid sõnu; oskab eristada ja rühmitada loomapilte teistest piltidest; kirjutab üle sõnasedeleid.	Oskab sõrmendades õpetaja dirigeerimisel laulda „Kus on minu koduke“; oskab pildilt leida kõik kodused esemed ja koduloomad; oskab kirjutada sõnasedelitel olevaid sõnu ära kirjana vihikusse; saab aru mängureeglitest ning arvetsab mängimisel kaaslastega; oskab mängida mängu „Maa ja meri“ tajutuna suultlugemise teel.
7	Isadepäev	motoorika parandamine, foneetiline rütmika. Kõnearenduslikud laua- ja liikumismängud, instseneeringud, kahekõned. Teemaga seonduv käeline tegevus (joonistamine, meisterdamine, voolimine	Oskab perepiltidelt näidata isa ja ühendada sõnasedeliga; oskab selgitada, vajadusel viibetega, mida isa teeb; täiskasvanu abiga kirjutab üle sõnasilte; oskab paberist voltida isale lipsu; oskab seostada pildi või tegevusega sõnasilte TÖÖ, PIKK, SUUR, VÄIKE.	Oskab öelda oma isa nime; oskab erinevate elukutsete piltide seast valida isa tööd iseloomustava või sellele lähedase pildi; oskab lugeda 3-4-sõnalisi lauseid, neid meelde jätta ja seostada pildiga; oskab rebimistehnikas valmistada kaardi isale.

8	Muutused looduses	jms), selle seostamine verbaalse kõne ja sõnasedelite lugemisega. Rütmisalmide laulmine, erinevate rütmide jäljendamine. Enda ja kaaslaste tegevuse kommenteerimine. Õppekäigud (vaatlemine, võrdlemine, erinevate meeltega tajumine).	Seostab uusi sõnasilte KÜLM, SOE, SALL, PUNANE, SININE, SEEN esemete või omadustega; püüab matkida laulmist koos vanemate lastega; oskab näha, mis on looduses teisiti kui suvel; oskab leida aastaegade pildilt sügise; oskab rebimistehnikas valmistada seene.	Oskab looduses näha muutusi; teab sügise ja loodusega seotud sõnavara; oskab koostada õpitud sõnadest lausemalli järgi 3-4-sõnalisi lauseid; oskab õpetaja juhendamisel laulda „Lapsed tupp“; oskab õpitud sõnavara lugeda suult ja tajuda kuuldeliselt (vastavalt võimetele).
9	Mänguasjad, Õppevahendid	Vaatlus ja vestlus (vajadusel selgitavate viibetega). Sõrmendamine, häälimine, ülekirjutamine ja ärakiri. Kuulmistaju ja suultlugemise arendamine. Intonatsiooni- ja hääleharjutused, oraalse mootorika parandamine, foneetiline rütmika.	Tunneb ja eristab kolme põhivärvi: SININE, PUNANE, KOLLANE; joonistab järgi vertikaalse ja horisontaalse joone; oskab sõnasildiga ühendada 3-4 mänguasja: KARU, POOD, KÖÖK, NUKK; sõrmendades häälib vastavaid sõnasedeleid.	On omandanud enamiku mänguasjade nimetustest; oskab moodustada 3-4-sõnalisi lauseid; tunneb aktiivset huvi asjade nimetuste vastu, esitab küsimusi; oskab suurte trükitähtedega teha ülekirja.
10	Nädalapäevad, päev ja öö, mardipäev	Kõnearenduslikud laua- ja liikumismängud, instseneeringud, kahekõned. Teemaga seonduv käeline tegevus (joonistamine, meisterdamine, voolimine jms), selle seostamine verbaalse kõne ja sõnasedelite	Saab aru ning oskab sõrmendades rääkida ja ühendada pilte ja sõnasedeleid ÖÖ, PÄEV, AITÄH, MASK; kasutab verbaalset kõnet suhtlemisel PALUN...(KOMMI), oskab lõigata šablooni järgi välja paberist maski; värvimisel arvestab kontuurjoont; saab üldjoontes aru mardipäeva kommetest.	Teab nädalapäevade nimetusi; oskab kalendris leida õige päeva; oskab vastata ja küsida nädalapäevade kohta; teab mardipäeva kombeid, oskab mardilaulu laulda; oskab iseseisvalt kirjutada, mis päev on; teab, mis on puhkepäevad; oskab kuulata muinasjuttu „Jussikese 7 sõpra“.

11	Loomad ja linnud	lugemisega. Rütmisalmide laulmine, erinevate rütmide jäljendamine. Enda ja kaaslaste tegevuse kommenteerimine. Õppekäigud (vaatlemine, võrdlemine, erinevate meeltega tajumine).	Saab aru mõistetest LOOM, LIND ja oskab pilte vastavalt rühmitada; on omandanud 3-4 uut sõna ja seostab neid piltide või esemetega (PART, KANA, KOER, KASS); tunneb 4 põhivärvust ja oskab esemeid värvi järgi rühmitada; oskab kasutada rütmipille laulu saates.	On omandanud kõik koduloomade ja lindude nimed; oskab koostada 3-4-sõnalisi lauseid ja neid vähese abiga kirjutada; oskab püsivalt kuulata kuni 5-6 lausest koosnevat jutukest ja vastata küsimustele; oskab laulda „Kassil kiire“.
12	Toidud (tervisele kasulikud ja kahjulikud)		Oskab sõrmendades hääldada ja seostada pildiga 5-6 toiduga seotud sõnasedelit (PIIM, TEE, SAI, LEIB, LÄHME SÖÖMA); oskab söögilauas käituda: tänab, palub; oskab end arusaadavaks teha kasutades peale kõne ka viipeid, žeste, kehakeelt; oskab hoida lusikat; oskab sõrmendades kaasa laulda söögilaulu; on tutvunud reeglimänguga „Toidud“.	On passiivses kõnes omandanud kodu ja kooli toitude ja söömisega kasutatava sõnavara; võimete piires kasutab enamikku väljenditest ja fraasidest ja aktuaalses kõnes; oskab lahendada õpitud sõnadest koostatud ristsõna; teab tervisliku toitumise algtõdesid; oskab mängida lotomängu toitainetest; oskab küsida ja vastata toidu kohta esitatud küsimustele.
13	Talv, muutused looduses, päkapikuaeg	Vaatlus ja vestlus (vajadusel selgitavate viibetega). Sõrmendamine, häälimine, ülekirjutamine ja ärakiri. Kuulmistaju ja suultlugemise arendamine. Intonatsiooni- ja	Teab, oskab sõrmendada ja rääkida talvega seotud sõnasedeleid ja fraase (JÄÄ, LUMI, MEMM, LIBE); oskab vaadelda loodust, märgata muutusi; oskab teha sõnasiltidele ülekirja; oskab pidada ettevalmistatud dialoogi; oskab oodata mängus järjekorda.	Teab aastaegade seotud sõnavara; oskab moodustada antud sõnadest ja fraasidest lauseid; mõistab lühemaid tekste ja oskab nende järgi pildi joonistada; oskab vastata teksti kohta esitatud küsimustele nii lühi- kui täisvastustega.
14	Loomad ja linnud talvel, lindude söögimaja	hääleharjutused, oraalse mootorika parandamine, foneetiline rütmika.	Oskab leida talvepildil loomad ja linnud ning panna pildile vastava sõnasildi: LIND, LOOM; saab aru, miks paljud linnud on läinud soojale maale;	Teab, miks linnud vajavad talvel inimeste abi (söögimajad); Teab erinevaid lindude söögimaju; oskab gloobusel näidata, kuhu linnud

		Kõnearenduslikud laua- ja liikumismängud, instseneeringud, kahekõned. Teemaga seonduv käeline tegevus (joonistamine, meisterdamine, voolimine jms), selle seostamine verbaalse kõne ja sõnasedelite lugemisega. Rütmsalmide laulmine, erinevate rütmide jäljendamine. Enda ja kaaslaste tegevuse kommenteerimine. Õppekäigud (vaatlemine, võrdlemine, erinevate meeltega tajumine).	on tutvunud 7-8 metslooma nimetusega: HUNT, ORAV, JÄNES, KITS, KARU, PÕDER, SIIL, TIGU; tunneb huvi ja jälgib püsivalt piltidega illustreeritud jutustust „Mutionu pidu“.	talveks lendavad ja miks; teab mõnede meil talvituvate lindude nimesid; teab, millised loomad magavad talveund ja kus nad seda teevad.
15	Jõulud		On omandanud uusi teemakohaseid mõisteid ja harjutanud neid sõrmendades rääkima: JÕULUPUU, JÕULUVANA, PAKK, HABE, VALGE, SALM; oskab sõrmendades kooskõnes rääkida 2-realist jõulusalmi; oskab kirjutada vihikusse sõnasilte pidades kinni reajoonest; joonistab vihikusse sõna juurde pildi; võtab osa jõulunäidendist.	Oskab peast esitada jõulusalmi; Täidab jõulunäidendis oma osa ja esitab teksti; Oskab temaatilise pildi kohta öelda 3-4-sõnalisi lauseid; Oskab täita õpitud sõnavarast koostatud lünkteksti; On omandanud teemaga seotud tarbekõne fraasid ja oskab neid kirjutada.
16	Aastaaegade vaheldumine, looduse muutumine, aasta ja kuud	Vaatlus ja vestlus (vajadusel selgitavate viibetega). Sõrmendamine, häälimine, ülekirjutamine ja ärakiri. Kuulmistaju ja suultlugemise arendamine. Intonatsiooni- ja hääleharjutused, oraalsete motoorika parandamine, foneetiline rütmika. Kõnearenduslikud laua- ja liikumismängud,	Oskab leida pildilt talve ja ühendada sildiga; oskab iseseisvalt maalida lainelist joont; oskab silti sõrmendada, häälda ja üle kirjutada; oskab selgitada laste tegevusi pildidel erinevate aastaaegadel kas kõne või kehakeelega; tunneb huvi sõnasiltidega mängimise vastu; täiendab aastaaegade pilte sobivate pildikaartidega.	Oskab kalendris näidata kuupäeva; teab aastaaegade nimetusi, oskab neid järjestada; oskab iga aastaaja kohta leida sobivad laused; oskab vastata küsimustele aastaaegade piltide kohta; oskab grupeerida sõnu ja sõnühendeid vastavalt aastaaja nimetusele; oskab leida erinevusi looduse erinevatel aastaaegadel; on tutvunud kuude nimetustega.

17	Riided, minu keha ja riided	<p>instseneeringud, kahekõned. Teemaga seonduv käeline tegevus (joonistamine, meisterdamine, voolimine jms), selle seostamine verbaalse kõne ja sõnasedelite lugemisega. Rütmisalmide laulmine, erinevate rütmide jäljendamine. Enda ja kaaslaste tegevuse kommenteerimine. Õppekäigud (vaatlemine, võrdlemine, erinevate meeltega tajumine).</p>	<p>On omandanud 5-6 riideeseme nimetuse, oskab neid sõrmendades lugeda ja ülekirjutada (SALL, MÜTS, JOPE, KINDAD, SAAPAD); tajub neid sõnu eraldi ainult kuuldeliselt või visuaalselt; teab mõistet KOOB, ÖMBLEB, oskab sõrmendada; oskab kerida lõnga kerasse; oskab riietada nukku vastavalt aastaaja pildile.</p>	<p>Teab enda riietusesemete nimetusi; oskab moodustada sõnaühendeid õpitud omadussõnu kasutades; teab õmblemise ja kudumisega seotud sõnavara; oskab „õmmelda“ paberil kontuuri järgides; oskab järjestada pildiseeriad „Nuku riietamine“; teab kõiki kehaosade nimetusi; oskab lugeda teemakohast lünkteksti; oskab lahendada teemakohaseid ristsõnu; tuleb toime suhtlemisega igapäeva vestluses õpitud sõnavara ja fraaside ulatuses (tajub, mõistab ja kasutab).</p>
18	Talvelõbud		<p>Oskab laduda talvega seotud sõnu; on passiivselt omandanud sõnad KELK, SUUSAD, UISUD, LIUMÄGI; oskab viirutada kontuurisiseselt; teeb abiga liimi- ja lõiketöö „Liumäel“; on tutvunud aastaegade nimetustega; oskab igapäevatoimingutes kasutada väljendeid OOTA, VAATA, ANNA MULLE, EI TAHA.</p>	<p>On omandanud aastaegade nimetused ja teab nende järjestust; on omandanud talviste tegevustega seotud sõnavara; oskab valida laiendatud lihtlauseid laste tegevusi kujutavate piltide juurde; joonistab tekstile vastava pildi; oskab esitada pildi kohta küsimusi ja vastata küsimustele.</p>
19	Aeg, kellaeg, ööpäev	<p>Vaatlus ja vestlus (vajadusel selgitavate viibetega). Sõrmendamine, häälimine, ülekirjutamine ja ärakiri.</p>	<p>Mõistab, oskab sõrmendada ja hääldada sõnasilte KAUA, RUTTU, KELL, TÄNA, EILE; on tutvunud kella mudeliga ja näitab mõnede igapäevategevuste algusaega;</p>	<p>Oskab öelda aega täistundides; teab, mis kell ärkab ja magama läheb; oskab täistundidega märgitud päevakava järgi kirjeldada oma tegevusi; teab ajamõisteid (eile, täna, homme);</p>

		Kuulmistaju ja suultlugemise arendamine. Intonatsiooni- ja hääleharjutused, oraalse mootorika parandamine, foneetiline rütmika. Kõnearenduslikud laua- ja liikumismängud, instseneeringud, kahekõned. Teemaga seonduv käeline tegevus (joonistamine, meisterdamine, voolimine jms), selle seostamine verbaalse kõne ja sõnasedelite lugemisega.	oskab kasutada situatsioonides õpitud väljendeid TULE RUTTU, VAATA KAUA; oskab voolida kella (ümarat kera lamedaks vajutades).	oskab igapäevakõnes kasutada õpitud sõnade mineviku ja oleviku ajavorme; on tutvunud ööpäeva mõistega.
20	Mina ja sõbrad, sõbrapäev	Kõnearenduslikud laua- ja liikumismängud, instseneeringud, kahekõned. Teemaga seonduv käeline tegevus (joonistamine, meisterdamine, voolimine jms), selle seostamine verbaalse kõne ja sõnasedelite lugemisega.	Leiab kaaslaste nimesildid ja oskab neid sõrmendada ja häällida; teab temaga tegelevate täiskasvanute nimesid; on tutvunud sõbra mõistega; on omandanud uued omadussõnad HEA, TUBLI, ÕIGE, VALE ja kasutab neid lausemallis Om+N; oskab abi kasutades joonistada enda ja kaaslaste/sõbra pildi.	Teab sõbra mõistet, oskab lihtsalt selgitada; oskab nimetada oma sõprade nimesid; teab mõistete SÕBRALIK, EBASÕBRALIK tähendust ja oskab tuua näiteid igapäevaelust; oskab valmistada sõbrale kaardi ja kirjutada soovi; oskab lugeda kahekõne tekstis oma osa; oskab järjestada teemakohaseid seeriapilte ja ühendada lausetega.
21	Eestimaa sünnipäev	Rütmisalmide laulmine, erinevate rütmide jäljendamine. Enda ja kaaslaste tegevuse kommenteerimine. Õppekäigud (vaatlemine, võrdlemine, erinevate meeltega tajumine).	On tutvunud Eesti kaardiga; oskab lugeda ja näidata suuremaid linnu; oskab kaardil näidata oma elukohta; kasutab ligilähedase hääldusega lühikest lauset KUS SA ELAD?; oskab näidata MA ELAN...; oskab kalendris näidata oma sünnipäevakuu; teab, kui vana on; valmistab Eesti lipu, teab selle värve.	Oskab leida gloobuselt Eesti; teab suuremaid linnu; oskab vastata, kus elab ise ja kus vanavanemad, sõbrad; oskab näidata ja öelda oma sünnikuupäeva ja vanuse; on tutvunud mõistetega <i>riik</i> , <i>president</i> ; oskab iseseisvalt valmistada ja värvida Eesti lipu; loeb tahvlikeksti ja lünkteksti; tajub õpitud sõnalist materjali suult lugedes.

22	Ruum, esemed ruumis		On omandanud mõisted ALL-PEAL ja oskab sõrmendades hääldada sõnaühenditega silte LAUA PEAL, TOOLI ALL jne ning neid vastavalt paigutada; tajub õpitud verbaalset materjali suult lugedes kui ka ainult kuuldeliselt; oskab teha ülekirja õpitud materjali piires; oskab lugeda lihtsas kahekõnes oma osa; voolib ja paigutab esemeid vastavalt verbaalselt antud juhisteile;	Teab 8-9 ruumisuhetega seotud määrsõna, oskab neid situatsiooni kirjeldamisel kasutada; oskab vastavalt verbaalselt antud korraldustele esemete, mänguasjadega tegutseda; oskab iseseisvalt kirjutada 4-5 sõnalise lause vastavalt etteantud situatsioonile; oskab joonistada ja voolida esemeid vastavalt verbaalsele tööjuhisele; loeb korraldusi suult.
23-24	Tervis, kord ja puhtus	Vaatlus ja vestlus (vajadusel selgitavate viibetega). Sõrmendamine, häälimine, ülekirjutamine ja ära kiri. Kuulmistaju ja suultlugemise arendamine. Intonatsiooni- ja hääleharjutused, oraalse mootorika parandamine, foneetiline rütmika. Kõnearenduslikud laua- ja liikumismängud, instseneeringud, kahekõned.	On omandanud mõisted TERVE-HAIGE, KORRAS-SEGI; on täpsustunud eelnevalt õpitud vastandtähendusega sõnade mõisted; oskab seostada sõnakaarte piltide ja situatsioonidega: PESEB KÄSI, TEEB KORDA, ON KORRAS; oskab õpitud sõnavara piires lugeda suult ja tegutseda vastavalt; oskab õpitud sõnu ja fraase suult lugeda (piiratud valiku tingimustes); saab aru ja täidab põhilisi hügieenireegleid.	Teab ja oskab lihtlauses kasutada teemaga seotud sõnavara; oskab lugeda tahvli teksti (ka lünktekstina); on omandanud põhilised hügieenireeglid; oskab teha trükitähtedega tahvlilt vihikusse ära kirja; teab, kuidas vältida piisknakkusi (aevastamine, köhimine); kommenteerib enda ja kaaslaste tegevusi.
25	Arsti juures. Hambaarst, kõrvaarst, minu	Teemaga seonduv käeline tegevus (joonistamine, meisterdamine, voolimine jms), selle seostamine	On külastanud kooliarsti ja hambaarsti kabinetti; on omandanud uued mõisted PUUR, VAATAB, ÄRA KARDA, KUULAB,	Oskab mängida vastavaid rollimänge ja kasutada õpitud teemakohast sõnavara; on omandanud 10-12 vastandsõnade paari, oskab neid kirjutada ja kasutada

	aparaadid	verbaalse kõne ja sõnasedelite lugemisega. Rütmisalmide laulmine, erinevate rütmide jäljendamine.	NOHU ja tunneb ära sõnasedelilt; oskab nuusata, kõhimisel ja aevastamisel suu varruka või taskurätiga katta; mängib kaaslastega arstimängu, kasutab õpitud sõnavara.	lünklausetes; teab mõisteid: viisakas/ebaviisakas ja oskab grupeerida vastavaid pilte.
26	Ostmine kaupluses, raha	Enda ja kaaslaste tegevuse kommenteerimine. Õppekäigud (vaatlemine, võrdlemine, erinevate meeltega tajumine).	Teab raha mõistet, sõrmendab sõnasedelit; tunneb ära 1-, 2-, 5-eurosed rahatähed; oskab mängida poodi ja maksta küsitud summa; oskab valmistada hariliku pliiatsi ja paberiga nukke	Oskab jutustada minevikus ja olevikus; teab, kuidas poes käituda; loeb teksti ja joonistab teksti järgi pildi; oskab moodustada nimi- ja omadussõnade ainsuse ja mitmuse vorme; oskab nimetada mängupoes olevaid kaupu; olla poemängus ostja ja müüja osas, kasutab õpitud fraase.
27	Puuviljad ja köögiviljad	Vaatlus ja vestlus (vajadusel selgitavate viibetega). Sõrmendamine, häälimine, ülekirjutamine ja ära kiri. Kuulmistaju ja suultlugemise arendamine. Intonatsiooni- ja hääleharjutused, oraalse mootorika parandamine, foneetiline rütmika.	Teab 6-7 puuvilja ja köögivilja nime (ÕUN, PIRN, PLOOM, KARTUL, KURK, PEET, TOMAT); teab, mis köögiviljad olid supis, oskab leida sildi, sõrmendades häälid; oskab rühmitada puu- ja köögivilju; teeb rebimis-liimitöö puuviljadest; mõistab ja kasutab õpitud sõnavara; oskab täita käsklusi: ANNA, TOO.	Teab levinumate puu- ja köögiviljade nimetusi; oskab koostada osaliselt valikus olevatest sõnadest laused; oskab grupeerida sõnu vastavalt sellele, kasvavad meil või soojal maal; oskab leida toitudest köögiviljad; teab puu- ja köögiviljade kasulikkust; loeb tahvliteksti, teeb ära kirja.
28	Ametid	Kõnearenduslikud laua- ja liikumismängud, instseneeringud, kahekõned. Teemaga seonduv käeline tegevus (joonistamine, meisterdamine, voolimine jms), selle seostamine	Teab 3-4 ameti (elukutse) nime: KOKK, ARST, ÕPETAJA; viib kokku sõnasildi ja pildi, sõrmendab ja häälib; oskab kasutada aktiivses kõnes 8-10 tarbekõnelist fraasi; osaleb rollimängudes; oskab öelda lausemalli või analoogia järgi pildi kohta lause N+Te+mida?	Teab 8-9 elukutset; oskab öelda, kirjutada oma vanemate ameteid ja neid kirjeldada; teab ema ja isa nime; oskab mängida rollimänge ja kasutada õpitud sõnavara (arst, juuksur, õpetaja, politseinik, taksojuht, kokk); ühendab ametimehe/naise, tema töövahendid ja vastavad lausekaardid;

		verbaalse kõne ja sõnasedelite lugemisega. Rütmisalmide laulmine, erinevate rütmide jäljendamine. Enda ja kaaslaste tegevuse kommenteerimine. Õppekäigud (vaatlemine, võrdlemine, erinevate meeltega tajumine).		kirjutab 2-3 lausest koosnevaid etteütlusi.
29	Kevad, muutused looduses. Lihavõttepühad		Oskab öelda kevade pildi kohta, mis on teistmoodi kui talvepildil; on omandanud uued mõisted SULAS ÄRA, LILL ÕITSEB, KIRJU MUNA, KORV; teab lihavõttekombeid (munade värvimine, kinkimine, koksimine); valmistab lõike- ja liimitöö „Munakorv“; loeb lühikesi lauseid; kirjutab üle õpitud sõnasedelid; teeb tahvilt ära kirja.	Oskab näha looduses muutusi ja neist rääkida; teab 3-4 kevadlille nime; oskab nimetada 3-4 saabunud rändlindu; teab ja oskab kasutada lihavõtetega seonduvat sõnavara; oskab iseseisvalt joonistada ja lõigata välja munad ja korvi.
30	Mina ja ema. Olen ema/isa abiline		Teab, mida ema kodus teeb ja on omandanud 3-4 tegevuse nimetuse (KEEDAB, PESEB, TEEB KORDA, AITAB); järjestab seeriapilte; oskab mängida rollimängus ema; oskab näidata, kuidas kodus ema aitab; valmistab emale kaardi.	Oskab öelda 6-7 tegevust, mida ema tavaliselt kodus teeb; on õppinud pähe emadepäeva luuletuse (4 rida); oskab kahekõnes lugeda vastava osatäitja teksti; oskab iseseisvalt valmistada emadepäeva kaardi.
31	Kevadtööd aias	Vaatlus ja vestlus (vajadusel selgitavate viibetega). Sõrmendamine, häälimine, ülekirjutamine ja ära kirja. Kuulmistaju ja suultlugemise arendamine. Intonatsiooni- ja hääleharjutused, oraalsete motoorika parandamine, foneetiline rütmika. Kõnearenduslikud laua- ja liikumismängud,	Võtab osa seemnete (UBA, HERNES, PEET)külvmisest potti aknalaua ja valida sõnasildi; oskab seemneid, sõnasilti ja köögiviljapilti seostada; võtab osa külvide hooldamisest (kastmine); teab 3-4 aiatöödega seotud sõna (REHA, LABIDAS, KÄRU, SEEME, KAEVAB); oskab kasutada sõnaühendeid MINU REHA, MINU KÄRU.	On külvanud pottidesse seemneid ja omandanud vastava sõnavara; on võtnud osa kooliümbruses kevadtöödest; oskab pildi kohta koostada lauseid kevadtöödest aias; oskab joonistada pildi teksti „Kevad aias“ järgi; oskab kirjutada etteütlust õpitud sõnavara piires; oskab laulumängu „Kes aias“ kevadele kohandatud varianti mängida.

32	Lilled ja puud	<p>instseneeringud, kahekõned. Teemaga seonduv käeline tegevus (joonistamine, meisterdamine, voolimine jms), selle seostamine verbaalse kõne ja sõnasedelite lugemisega. Rütmsalmide laulmine, erinevate rütmide jälgendamine.</p>	<p>Teab mõisteid <i>puu, lill (võilill)</i>; oskab kasutada aktiivses kõnes mõningaid fraase ja väljendeid: <i>ilus ilm, vihma sajab</i>; oskab grupeerida puude ja lillede pildid ja seostada üldmõistega <i>puud, lilled</i>; oskab iseseisvalt kirjutada oma nime ja veel 1-2 kaaslaste nime; oskab pabernukke riietada vastavalt aastaaja pildile; oskab rebimistehnikas liimida kevadlilli alusele.</p>	<p>Teab puu ja põõsa mõistet; on omandanud 4-5 puuliigi nimed; on omandanud 5-6 lilleniime; oskab antud omadussõnade valikust leida sobivad mõne lille või puu kirjeldamiseks; oskab märgata muutusi puudel ja põõsastel; oskab hooldada külve pottides ja märgata muutusi taimede arengus; on omandanud luuletuse kevadest.</p>
33	Liiklus, liiklusvahendid	<p>Enda ja kaaslaste tegevuse kommenteerimine. Õppekäigud (vaatlemine, võrdlemine, erinevate meeltega tajumine).</p>	<p>Teab 4-5 liiklusvahendi nime: <i>auto, paat, buss, rong, laev</i>; kirjutab üle sõnasilte, ühendab pildiga, sõrmendab ja häälib vastavalt võimetele; oskab täiskasvanu ja kaaslaste suult lugeda sõnu piiratud valiku abil; teab valgusfoori tuled tähendust; on harjutanud tänavamaketil liiklemist.</p>	<p>Oskab nimetada kõiki liiklusvahendeid, oskab moodustada nendega lauseid; täidab töölehtedel lünkharjutusi; oskab kasutada määrsõnu: kiirem, aeglasem; teab keksumängu reegleid, oskab mängida; teab kindlalt paremat ja vasakut poolt; oskab tänaval liigelda; teab valgusfoori ja vöötraja tähendust.</p>
34-35	Suvi, laste tegevused suvel		<p>Oskab pildiga ühendada, sõrmendada ja hääldada (võimetele vastavalt) teemaga seonduvat sõnavara: <i>suvi, meri, rohi, ujub, tuul, vesi, jookseb, kiigub</i>; oskab piiratud valiku hulgast valida pildiga sobivaid sõnu; oskab õpitud sõnavara tajuda suult lugedes; oskab teha sõnasiltidele ülekirja ja vähesel määral ka joonelisse vihikusse ära kirja; oskab mängida tähelepanu- ja liikumismängus „Maa ja meri“.</p>	<p>Teab, mõistab ja oskab sõrmendades lugeda (omandatud häälduse piires) ja kirjutada teemaga seotud põhisõnavara, vastab temaatilise pildi kohta esitatud küsimustele; oskab ise esitada küsimusi: mida teeb? mida teevad? kus?; teab, kuidas käituda metsas, veekogu ääres; oskab piiratud valiku hulgast valida lünklausesse sõnu ja väljendeid; on võimeline kirjutama iseseisvalt pildi kohta lihtlauseid.</p>

*Märkus: õpitulemuste kirjeldamisel on arvestatud kerge ja keskmise kuulmislangusega laste (sh lapsed, kes kasutavad päevaringselt kuulmisabivahendeid – kuuldeaparaate, implantaate) võimeid ja verbaalseid oskusi.

Raskema kuulmispuudega, kaasnevate lisapuuetega, koduse viipekeelse suhtlusviisiga või kuulmisabivahendeid mittekasutavate laste puhul saavutatakse kirjeldatud tulemused osaliselt ja /või enamasti abiga: suhtlemine toimub alternatiivseid kommunikatsioonivahendeid (sõrmendamine, viiped) kasutades, õpetaja suunavatele küsimustele, tugisõnadele või näitmaterjalile toetudes jne.

II Matemaatika

Eesmärgid:

- kujundada ja/või korrastada esemete maailm, et laps suudaks selles orienteeruda, mõista ja kasutada olulisemaid ajalis-ruumilisi seoseid ning sooritada igapäevatoiminguid;
- luua kujutlused arvudest, suurustest, kujunditest.

Arvude, suuruste ja kujundite tundmaõppimisel piirduakse ainega, mis toetab last igapäevasuhtlemises ning loob vajalikud kujutlused ja terminoloogilise aluse koolimatemaatika õppimisele.

a) Arvude õpetus

keskendub naturaalarvudele 1-12, luuakse kujutlusi arvudevahelistest seostest, liidetakse ja lahutatakse 5-10 piires. Kõiges selles toetutakse loendamisele, järjestamisele ja tegevustele hulkadega: arv on loendamise tulemus, liitmine on osahulkade ühendamine, lahutamine koguhulgast osahulga eemaldamine, seosed arvude hulgas on järjestus- või samasusseosed.

Arvude 1-12 rida. Järjestusseosed arvude real: *suurem, väiksem*. Arvu tekkimine ja tema asukoha määramine arvude reas arvudevaheliste seoste abil. Sõnade *üks* ja *kõik* kasutamine esemete arvu kirjeldamisel.

Numbrid, numbrite kirjutamine. Numbririda 1-12. Sõnade *pluss* (liita), *miinus* (lahutada) ja *on* kasutuselevõtmine. Liitmine ja lahutamine 5-10 piires.

Koostatakse ja lahendatakse ka lihtsamaid tekstülesandeid (matemaatilisi jutukesti), mis on näitlikud ning põhinevad praktilisel tegevusel esemetega.

b) Esemed

Esemete maailmas aitab orienteeruda nende järjestamine, rühmitamine, võrdlemine ja jaotamine suuruse järgi. Esemete ja nähtuste järjestamine. Sõnade *suurem, väiksem, ees, taga, ülal, all* kasutamine esemete ja nähtuste järjestamisel. Esemete ühised tunnused. Esemete ja nähtuste rühmitamine.

Ühiste tunnustega *esemete hulk*. Esemete kuuluvus ja mittekuuluvus hulka, Esemete rühmitamine kahe (kolme) tunnuse alusel. Kuni kolme eseme järjestamine. Esemete arvu kindlaksmääramine pilguga haaramise (kuni neljast elemendist koosnevad hulgad) ja loendamise teel.

Eelkooliealiste kuulmispuudega laste kooliks ettevalmistusrühma õppekava
Tartu Hiie Kool

Esemete *võrdlemine*. Samaväärse hulga moodustamine üks-ühese vastavuse seose alusel. Esemete hulkade võrdlemine. Sõnade *sama palju* (ühepalju, võrdselt), *rohkem* ja *vähem* kasutamine esemete hulkade võrdlemisel. Hulga täiendamine, hulkade ühendamine ja hulgast osa eemaldamine.

Tegelikkuse modelleerimine mängude, konstrueerimise, mudelite valmistamise kaudu. Tekstülesannete (matemaatiliste jutukeste) koostamine ja lahendamine kahe etteantud hulga järgi, toetudes praktilisele tegevusele

c) Aeg

Ajas orienteerumisel toetutakse päevakava järgimisele, õpitakse tundma kella täistunde. Ajakujutlused *hommik, päev, õhtu, öö; eile, täna, homme* ja nende seos *nädalapäevadega*. Aja mõõtmine kella abil täistundides. Kella kasutamine päevakava koostamisel ja täitmisel. Ajaühikud *tund, ööpäev, nädal*.

d) Rahaühikud (üldmõiste: *raha* - euro, sent)

e) Kehad ja kujundid

Kujundid *kolmnurk, nelinurk, ring*. Kujundite leidmine ümbrusest, mänguasjadelt ja piltidelt ning etteantud kujundite nimetamine. Tasapinnaliste kujundite joonistamine ja värvimine. Kehad: *kuup*.

„Matemaatika“ ainekava (noorem rühm)

Õppe- nädal	Õppesisu	Õppetegevused	Õpitulemused
			Noorem rühm
1-2	Tutvumine. Kaaslaste nimed. Vanus.	Esemete rühmitamine ühe tunnuse järgi; esemete järjestamine suuruse järgi (3 eset);	Oskab näidata sõrmedel oma vanust; püüab sõrmendada ja hääldada 1,2
3	Arv ja number 1 Küsisõna mitu?	numbrimängu mängimine; esemete loendamine; arvsõnade (1-5) sedelite, esemete hulga ja numbriseostamine;	Oskab valiku hulgast leida ühest esemest koosneva hulga ja ühendada arvsõna sedeliga; oskab ühendada numbriseostust, hulga ja arvsõnakaarte.
4	Arv ja number 2	numbrite /arvsõnasedelite ülekirjutamine, häälimine ja sõrmendamine;	Kirjutab abiga üle numbrikaarte; näitab sõrmedel vastavalt numbrile hulki (1,2); sõrmendab ja häälib arvsõnu ja ühendab hulgaga.
5	Üks ja palju	arvsõnade suultlugemise ja kuuldeliselt tajumise arendamine; arvsõnast ja nimisõnast koosnevate sõnaühendite siltide sõrmendamine, hääldamine ja ühendamine vastava hulgaga; ruumisuhteid tähistavate mõistete, sõnasedelite omandamine; esemete arvu (1-5) kindlaks määramine pilguga; üks-ühese vastavuse seose alusel samaväärsete hulkade moodustamine; matemaatilise jutukese koostamine toetudes praktilisele tegevusele (vajadusel viipeid kasutades); hulkade ühendamine ja võrdlemine, vastava sõna ja märgi omandamine; raha mõiste selgitamine; poe mängimine.	Teeb vahet mõistetel <i>üks</i> ja <i>palju</i> . Oskab leida esemete hulgast; oskab sõrmendada ja loendada asju kahe piires; leiab esemetes erinevusi, kirjeldab neid vastavalt võimetele sõnade või kehakeele abil.
6	Arv ja number 3	Esemete rühmitamine ühe tunnuse järgi;	Oskab ühendada number 3 vastava hulgaga,

		esemete järjestamine suuruse järgi (3 eset); numbrimängu mängimine; esemete loendamine; arvsõnade (1-5) sedelite, esemete hulga ja numbriseostamine;	sõrmenndada arvsõna silti ja hääldada; loendab asju 3 piires ning vastab küsimusele: <i>Mitu on?</i> ; kirjutab üle numbrikaarte; oskab valida hulka vastavalt numbrile.
7	Geomeetrilised kujundid. Ruut	numbrite /arvsõnasedelite ülekirjutamine, häälimine ja sõrmenndamine; arvsõnade suultlugemise ja kuuldeliselt tajumise arendamine;	Oskab üle joonistada ruudu kontuure; Püüab õpitavaid sõnasedelid sõrmenndada ja hääldada. oskab vastavat sõna suult lugeda; oskab koostada hulki 1-3-ni ja leida sõnasedeli.
8	Ruudukujulised esemed minu ümber	arvsõnast ja nimisõnast koosnevate sõnaühendite siltide sõrmenndamine, hääldamine ja ühendamine vastava hulgaga; ruumisuhteid tähistavate mõistete, sõnasedelite omandamine;	Leiab vastava kujundi ja sobitab selle näidise järgi õigele kohale (peale, kõrvale või sisse); eristab kandilist kujundit kompimise teel (papp-aplikatsioonid); oskab ligilähedaselt ruutu joonistada.
9	Esemete võrdlemine Mõisted: suur, väike, sama	esemete arvu (1-5) kindlaks määramine pilguga; üks-ühese vastavuse seose alusel samaväärsete hulkade moodustamine; matemaatilise jutukese koostamine toetudes praktilisele tegevusele (vajadusel viipeid kasutades);	võrdleb kahte eset suuruse järgi, kasutades kehakeelt või viibet: tutvub uute sõnasiltidega ja õpib neid sõrmenndama, hääldama ja ühendama esemega; oskab suult lugeda ja anda vastavalt suure või väikese eseme.
10	Numbrid ja hulgad 1-3	hulkade ühendamine ja võrdlemine, vastava sõna ja märgi omandamine; raha mõiste selgitamine; poe mängimine.	Järjestab numbreid ja arvsõnasilte 1-st 3-ni; oskab vastavalt võimetele loendada 1-st 3-ni; oskab koostada vastava arvuga hulki; oskab piirata joonega vastava suurusega hulga.
11	Geomeetrilised kujundid. Ring		Oskab eristada ruutu ja ringi ning neid vastava sõnasildiga ühendada; oskab joonistada üle ringikujulisi esemeid; värvib väiksemaid detaile „ringitades“; oskab loendada ringe ja ruute.
12	Geomeetrilised kujundid meie ümber (ring ja ruut)		Oskab näha ja leida õpitud kujundeid ümbrusest; oskab loendada 1-3 esemeid ja geomeetrilisi kujundeid (ruut, ring); oskab õpitud nimisõnu

			kasutada koos arvsõnadega.
13	Arv ja number 4. Arvu asendajad	Esemete rühmitamine ühe tunnuse järgi; esemete järjestamine suuruse järgi (3 eset); numbrimängu mängimine; esemete loendamine; arvsõnade (1-5) sedelite, esemete hulga ja numbriseostamine;	Oskab uut numbrilise ja arvsõna üle kirjutada; oskab sõnasilti sõrmendada ja ligilähedaselt hääldada; oskab paberil joonega piiritleda 4-st esemest koosneva hulga; oskab ühendada samaväärseid hulki.
14	Arv ja number 4	numbrilise /arvsõnasedelite ülekirjutamine, häälimine ja sõrmendamine; arvsõnade suultlugemise ja kuuldeliselt tajumise arendamine;	Oskab pilguga kindlaks määrata kuni 4-st esemest koosnevaid hulki; oskab järjestada numbreid; oskab sõrmendades ja õpitud hääldusoskusi kasutades suuliselt loendada kuni 4-st esemest koosnevaid hulki.
15	Esemete loendamine 4-ni	arvsõnast ja nimisõnast koosnevate sõnaühendite siltide sõrmendamine, hääldamine ja ühendamine vastava hulga; ruumisuheteid tähistavate mõistete, sõnasedelite omandamine; esemete arvu (1-5) kindlaks määramine pilguga; üks-ühese vastavuse seose alusel samaväärsete hulkade moodustamine; matemaatilise jutukese koostamine toetudes praktilisele tegevusele (vajadusel viipeid kasutades); hulkade ühendamine ja võrdlemine, vastava sõna ja märgi omandamine; raha mõiste selgitamine; poe mängimine.	Oskab rühmitada esemeid ja kujundeid ning neid ühendada vastava numbrilise ja sõnasildiga; oskab koostada antud sõnasiltidest pildi kohta sõnaühendeid arvsõna + nimisõna; häälib ja sõrmendab sõnaühendeid (arvsõna + nimisõna).
16	Numbrilise ja hulkade järjestamine 4-ni. Aastaajad	Esemete rühmitamine ühe tunnuse järgi; esemete järjestamine suuruse järgi (3 eset); numbrimängu mängimine; esemete loendamine; arvsõnade (1-5) sedelite, esemete hulga ja numbrilise	Tunneb arvude rida 4-ni; teab 4 aastaaega; oskab numbrilise alla iseseisvalt paigutada hulga-, arvsõnakaardid ning oskab neid sõrmendada ja võimetele kohaselt hääldada; värvib numbrilise vastava arvu esemeid.

17	Riietusesemete loendamine. Paar	seostamine; numbrite /arvsõnasedelite ülekirjutamine, häälimine ja sõrmendamine; arvsõnade suultlugemise ja kuuldeliselt tajumise arendamine;	Õpib moodustama hulgast paare; saab teada, millistest hulkadest saab moodustada paare; oskab oma riidesemetest moodustada paare (sokid, kindad, saapad); oskab lasterühma /mänguasju vms jagada paaridesse.
18	Ruumisuhteid näitavad mõisted: all, peal	arvsõnast ja nimisõnast koosnevate sõnaühendite siltide sõrmendamine, hääldamine ja ühendamine vastava hulgaga; ruumisuhteid tähistavate mõistete, sõnasedelite omandamine; esemete arvu (1-5) kindlaks määramine pilguga; üks-ühese vastavuse seose alusel samaväärsete hulkade moodustamine; matemaatilise jutukese koostamine toetudes praktilisele tegevusele (vajadusel viipeid kasutades); hulkade ühendamine ja võrdlemine, vastava sõna ja märgi omandamine; raha mõiste selgitamine; poe mängimine.	Tutvub praktiliselt esemetega manipuleerides mõistetega all, peal; loeb sõrmendades vastavaid sõnasilte; oskab valida enda või kaaslaste asukohta määravad sõnakaardid: <i>laua all, laua peal, tooli all, tooli peal, voodi all, voodi peal.</i>
19	Päeva osad (öö, päev). Kell	Esemete rühmitamine ühe tunnuse järgi; esemete järjestamine suuruse järgi (3 eset); numbrimängu mängimine; esemete loendamine; arvsõnade (1-5) siltide, esemete hulga ja numbri seostamine;	On tutvunud öö ja päeva mõistega (määravaks pime ja valge aeg); tunneb ära erinevaid kellasid enda ümber; teab kellal näidata ühe igapäevase korduva tegevuse aja; oskab märgata osutite liikumist ajas; on omandanud 2-3 teemakohast sõnasilti.
20	Kell, kellalaul	numbrite/arvsõnasedelite (1-5) ülekirjutamine, häälimine ja sõrmendamine; arvsõnade suultlugemise ja kuuldeliselt tajumise treenimine; arvsõnast ja nimisõnast koosnevate sõnaühendite siltide	On tutvunud erinevate kelladega; on tajunud (vastavalt kuulmiskahjustuse ulatusele) erinevate kellade tiksumist; teab, et kõik kellad ei tiksu; tunneb kellamängu reegleid ja laulab kaasa vastavalt võimetele.

21	Ruumisuhteid näitavad mõisted: ees, taga	sõrmendamine, hääldamine ja ühendamine vastava hulgaga; ruumisuhteid tähistavate mõistete, sõnasiltide omandamine; esemete arvu (1-5) kindlaks määramine pilguga;	Tutvub praktiliselt esemetega manipuleerides mõistetega <i>ees, taga</i> ; loeb sõrmendades vastavaid sõnasilte; oskab valida enda või kaaslaste asukohta määravaid sõnakaarte: <i>kapi ees, kapi taga, maja ees, maja taga</i>
22	Värvid punane ja sinine	üks-ühese vastavuse seose alusel samaväärsete hulkade moodustamine; matemaatilise jutukese koostamine toetudes praktilisele tegevusele (vajadusel viipeid kasutades); hulkade ühendamine vastava sõna ja märgi mõiste omandamine; raha mõiste selgitamine; poe mängimine.	Oskab leida samasuguse värvi; tutvub uute sõnasiltidega ja seostab neid vastava värviga.
23	Arv ja number 5	Esemete rühmitamine ühe tunnuse järgi; esemete järjestamine suuruse järgi (3 eset); numbrimängu mängimine; esemete loendamine;	Loendab hulki kuni 5-ni; oskab sõrmendada, hääldada ja ühendada arvsõna vastava hulgaga; oskab kirjutada üle numbr- ja arvsõnasilte (abiga).
24	Arv ja number 5	arvsõnade (1-5) siltide, esemete hulga ja numbriseostamine; numbrite/arvsõnasedelite (1-5) ülekirjutamine, häälimine ja sõrmendamine;	Oskab koostada 5-st esemest koosnevaid hulki; kirjutab üle numbreid (vähese abiga); reastab õpitud numbreid; joonistab üle geomeetristest kujunditest mustreid.
25-26	Raha, poemäng	arvsõnade suultlugemise ja kuuldelisel tajumisetreenimine; arvsõnast ja nimisõnast koosnevate sõnaühendite siltide sõrmendamine, hääldamine ja ühendamine vastava hulgaga; ruumisuhteid tähistavate mõistete, sõnasiltide omandamine;	Oskab mängurahadest leida 1-, 2- ja 5-euroseid rahatähti teiste hulgast; oskab poemängus valida vastavalt hinnasildile mänguraha; oskab poemängus küsida: <i>Palun kaks saia vms</i> (lausesedeli abil); on omandanud mõned teemakohased väljendid (<i>Lähme poodi vms</i>).
27	Hulkade loendamine. Arvsõna + nimisõna	esemete arvu (1-5) kindlaks määramine pilguga;	Loendab puu- ja köögivilju ning ühendab õige sõnaühendiga: <i>kolm õuna, viis peeti</i> jms

		üks-ühese vastavuse seose alusel samaväärsete hulcade moodustamine;	oskab vastavaid sõnaühendeid hääldada (vastavalt võimetele) ja sõrmendada.
28-29	Matemaatilised jutukesed	matemaatilise jutukese koostamine toetudes praktilisele tegevusele (vajadusel viipeid kasutades); hulcade ühendamine vastava sõna ja märgi mõiste omandamine; raha mõiste selgitamine; poe mängimine.	Mõistab esemetega näitlikustatud situatsiooni abil tekstülesande sisu; Saab aru sõnaühenditest <i>läks ära, tuli juurde</i> , oskab vastata küsimusele <i>mitu?</i> Oskab antud esemetest koostada jutukese, esitades seda õpitud hääldusoskusi arvestades kõne või kehakeele abil; oskab joonistada (abiga) pildi lihtsa tekstülesande järgi.
30	Geomeetrilised kujundid: kolmnurk		Oskab erinevate kujundite hulgast leida kolmnurga; joonistab paberil üle kolmnurga kontuure; oskab vastavat sõnasilti sõrmendada, hääldada ja ühendada kujundiga.
31	Geomeetriliste kujundite kordamine: ring, ruut, kolmnurk. Värvid kollane ja roheline	Esemete rühmitamine ühe tunnuse järgi; esemete järjestamine suuruse järgi (3 eset); numbrimängu mängimine; esemete loendamine; arvsõnade (1-5) sedelite, esemete hulga ja numbri seostamine;	Oskab loendada lilli ja puud ning ühendada sildi ja pildi (<i>kolm lille, neli puud</i>); oskab sõrmendada ja võimetekohaselt hääldada õpitud sõnaühendeid; oskab ühendada geomeetrilised kujundid sõnasildiga; oskab neid loendada.
32	Arv ja number 5. Arvu asendajad. Märgid + ja =	numbrite /arvsõnasedelite ülekirjutamine, häälimine ja sõrmendamine; arvsõnade suultlugemise ja kuuldeliselt tajumise arendamine;	Oskab 5-list hulka erinevalt rühmitada; Oskab mängida asjade peitismängu (ühe liidetava leidmine); oskab matemaatilise jutukese kohta pildi joonistada ja tehte kirjutada (abiga).
33	Valgusfoori 3 värvi	arvsõnast ja nimisõnast koosnevate sõnaühendite siltide sõrmendamine, hääldamine ja ühendamine vastava hulgaga; ruumisuhteid tähistavate mõistete, sõnasedelite omandamine;	Oskab loendada liiklusvahendeid, sõrmendada, hääldada ja ühendada sõnaühendi sildi, esemete või piltidega; teab valgusfoori värvide tähendust (oota, mine) oskab mängulises liikluslinnakus õigesti käituda.
34-35	Kordamine	esemete arvu (1-5) kindlaks määramine pilguga;	Mõistab näitlikustatud matemaatiliste jutukeste sisu ja oskab kirjutada liitmistehte õpitud numbrite

	üks-ühese vastavuse seose alusel samaväärsete hulkade moodustamine; matemaatilise jutukese koostamine toetudes praktilisele tegevusele (vajadusel viipeid kasutades); hulkade ühendamine ja võrdlemine, vastava sõna ja märgi omandamine; raha mõiste selgitamine; poe mängimine.	piires; loendab esemeid 5-ni; kirjutab ülekirjas numbreid.
--	---	---

„Matemaatika“ ainekava (vanem rühm)

Õppe- nädal	Õppesisu	Õppetegevused	Õpitulemused
			Vanem rühm
1	Minu ja kaaslaste vanus. Mõisted: noorem, vanem	Esemete erinevuste ja sarnasuste leidmine; hulkade ja esemete võrdlemine (rohkem-vähem, suurem-väiksem jne); numbrimärkide (1-12) tundmaõppimine ja kirjutamine; arvsõnade siltide sõrmendamise, õige häälduse ja õigekirja harjutamine;	Oskab öelda enda ja kaaslaste vanuse toetudes lausekaartidele, oskab kasutada õigesti mõisteid <i>noorem, vanem</i> ; oskab leida pildi <i>sünnipäev</i> , nimetab (abiga) aastaaja.
2	Arv ja number 6	liitmise ja lahutamise seotud märkide ja sõnavara omandamine; oma tegevuse kommenteerimine;	Kirjutab number 6 (alustab ülekirjutamisest); oskab seostada numbrit arvsõna sildiga, seda sõrmendada ja hääldada; oskab järjestada numbreid.
3	Arv ja number 6, selle liitehitus	vähemalt 5 erineva suurusega eseme järjestamine; kahe esemete hulga järgi matemaatiliste jutukeste koostamine;	Oskab erinevatest hulkadest koostada 6-lisi hulki; oskab nimetada erinevaid hulki: arvsõna + nimisõna; oskab näitvahendite abil koostada matemaatilist jutukest.
4	Arv ja number 6. Terminid tehtes	esemete rühmitamine asendi järgi, ruumi mäarsõnade omandamine ja praktiline kasutamine; arvude liitehitusega tutvumine; tekstiilesemete järgi pildi joonistamine ja teksti	Teab plussi ja miinuse tähendust ja vastavaid märke; oskab sõnastada tehteid; oskab 6 piires vahenditega arvutada; oskab tehet ruudulisel paberil vormistada.

5	Arv ja number 7	koostamine; aastaaegade, kuude ja nädalapäevade mõiste omandamine ja õigekirja harjutamine; geomeetriliste kujundite (ring, ruut, kolmnurk) mõiste ja nimetuste omandamine; kella õppimine (täistunnid) Esemete erinevuste ja sarnasuste leidmine;	Oskab kirjutada numbrit (alustab ülekirjutamisega); oskab numbrit, arvsõnasilti ja hulka seostada; oskab arvsõnu tajuda suultlugemisel ja ka ainult kuuldeliselt (vastavalt võimetele); oskab koostada 7-st esemest hulki ja neid nimetada.
6	Arv ja number 7, selle liitehitus	hulkade ja esemete võrdlemine (rohkem-vähem, suurem-väiksem jne); numbrimärkide (1-12) tundmaõppimine ja kirjutamine; arvsõnade siltide sõrmendamise, õige häälduse ja õigekirja harjutamine;	Oskab erinevatest hulkadest koostada 7-lisi hulki; oskab nimetada erinevaid hulki kasutades õigeid käändelõppe; oskab joonistada lihtsa tekstülesande järgi pildi ja kujutada lehte; oskab mängida esemete peitmismängu (liidetava leidmiseks).
7	Geomeetrilised kujundid: ring, ruut, kolmnurk	liitmise ja lahutamise seotud märkide ja sõnavara omandamine; oma tegevuse kommenteerimine; vähemalt 5 erineva suurusega eseme järjestamine; kahe esemete hulga järgi matemaatiliste jutukeste koostamine;	Saab aru <i>ringi, ruudu ja kolmnurga</i> mõistest; oskab vastavaid kujundeid piltidelt ja ümbruskonnast leida; oskab lugeda tekstülesandeid, tajuda teksti suult lugedes ja ainult kuuldeliselt, selle järgi pildi joonistada ning tehet koostada. oskab öelda kellaega täistundides.
8	Arv ja number 8	esemete rühmitamine asendi järgi, ruumi määrsõnade omandamine ja praktiline kasutamine; arvude liitehitusega tutvumine; tekstiülesemete järgi pildi joonistamine ja teksti koostamine; aastaaegade, kuude ja nädalapäevade mõiste omandamine ja õigekirja harjutamine;	Oskab ruudu sisse kirjutada numbriga 8 ja jätta numbrite ja numbrirea vahele ühe ruudu; oskab leida ja seostada 8-lisi hulki vastava numbriga ja arvsõnaga; on omandamas arvsõnade 1-8 õigekirja ja hääldust; loendab ja järjestab hulki 8-ni; täiendab arvurida puuduvate arvudega; mõistab arvuredeli tähendust.
9	Arv ja number 8. Arvu liitehitus	geomeetriliste kujundite (ring, ruut, kolmnurk) mõiste ja nimetuste omandamine; kella õppimine (täistunnid) Esemete erinevuste ja sarnasuste leidmine;	Oskab hulki kuni 4-ni silmaga haarata; oskab mänguda esemete peitmismängu (liidetavate leidmiseks); mõistab tekstülesannete sisu, tajub neid nii suult lugemisena kui ainult

		hulkade ja esemete võrdlemine (rohkem-vähem, suurem-väiksem jne);	kuuldeliselt (vastavalt võimetele); oskab näitvahendite abil koostada matemaatilisi jutukesi.
10-11	Geomeetrilised kujundid: nelinurk, kuup, kera	numbrimärkide (1-12) tundmaõppimine ja kirjutamine; arvsõnade siltide sõrmendamise, õige häälduse ja õigekirja harjutamine; liitmise ja lahutamisega seotud märkide ja sõnavara omandamine;	Oskab piltidelt ja ümbruskonnast leida vastavaid kujundeid, neid sõrmendades nimetada ja sõnasildiga ühendada; oskab kujundeid suuruse järgi järjestada.
12	Võrdlemine: suurem-väiksem, pikem-lühem	oma tegevuse kommenteerimine; vähemalt 5 erineva suurusega eseme järjestamine; kahe esemete hulga järgi matemaatiliste jutukeste koostamine;	On omandanud võrdlemisel vajaliku sõnavara; on omandanud ja kasutab võrdlemisel 5-sõnalist lausemalli; oskab esitada küsimusi kahe eseme võrdlemise kohta. oskab öelda kellaega täistundides.
13	Arv ja number 9	esemete rühmitamine asendi järgi, ruumi mäarsõnade omandamine ja praktiline kasutamine; arvude liitehitusega tutvumine; tekstiilesemete järgi pildi joonistamine ja teksti koostamine;	On omandanud numbri 9 kirjutamise ja harjutanud varemõpitud numbreid; oskab leida piiratud valikute hulgast 9-lisi hulki ja neid ise koostada; joonistab tekstülesannete kohta pilte ja koostab tehte; oskab tehet kommenteerida.
14	Arv ja number 9. Arvu liitehitus	aastaaegade, kuude ja nädalapäevade mõiste omandamine ja õigekirja harjutamine; geomeetriliste kujundite (ring, ruut, kolmnurk) mõiste ja nimetuste omandamine; kella õppimine (täistunnid) Esemete erinevuste ja sarnasuste leidmine;	Teab number 9 kohta arvuredelil; oskab erinevatest hulkadest koostada 9-lisi hulki ja neid nimetada, kasutab õigeid käändelõppe; mõistab ja oskab täita korraldust „Järjest loe!“; mõistab tekstülesannete sisu, joonistab pildi ja kirjutab tehte; oskab arvsõnu lugeda sõrmendatult, suult.
15	Arv ja number 9. Arvu liitehitus	hulkade ja esemete võrdlemine (rohkem-vähem, suurem-väiksem jne); numbrimärkide (1-12) tundmaõppimine ja kirjutamine; arvsõnade siltide sõrmendamise, õige häälduse ja õigekirja harjutamine; liitmise ja lahutamisega seotud märkide ja sõnavara omandamine;	Oskab täiendada arvurida; loendab arve suurenevas ja vähenevas reas; hulki kuni 5-ni haarab pilguga; oskab esemeid loendada ainult vaadates (ilma puudutamata); oskab ruudulisele paberile vormistada tulpülesandeid ja neid lahendada (abivahenditega). oskab öelda kellaega täistundides.

16	Aastaajad, kalender. Liitmine, lahutamine 9-ni	oma tegevuse kommenteerimine; vähemalt 5 erineva suurusega eseme järjestamine; kahe esemete hulga järgi matemaatiliste jutukeste koostamine; esemete rühmitamine asendi järgi, ruumi määrsõnade omandamine ja praktiline kasutamine;	Teab ja nimetab /sõrmendab 4 aastaega, oskab neid järjestada ja mõistab muutuste põhjusi looduses; on tutvunud kalendriga ja teab, et algas uus aasta; oskab liita ja lahutada 9 piires (vahenditega); oskab antud hulkadest koostada tekstülesandeid.
17	Arv ja number 10. Number 0	arvude liitehitusega tutvumine; tekstiilesemete järgi pildi joonistamine ja teksti koostamine; aastaegade, kuude ja nädalapäevade mõiste omandamine ja õigekirja harjutamine; geomeetriliste kujundite (ring, ruut, kolmnurk) mõiste ja nimetuste omandamine;	Oskab loendada 10-ni, mängida täringumängu; teab, et number 0 tähistab tühja hulka; oskab number 10 paigutada arvuredelile; oskab kümnelisi hulki leida piiratud hulkade valimist; teab lugemata, et tal on 10 sõrme ja varvast; oskab number 10 ruudulisel paberil kirjutada (kahte ruutu).
18	Arv ja number 10. Arvu liitehitus	kella õppimine (täistunnid) Esemete erinevuste ja sarnasuste leidmine; hulkade ja esemete võrdlemine (rohkem-vähem, suurem-väiksem jne); numbrimärkide (1-12) tundmaõppimine ja kirjutamine; arvsõnade siltide sõrmendamise, õige häälduse ja õigekirja harjutamine; liitmise ja lahutamise seotud märkide ja sõnavara omandamine;	Oskab täiendada arvurida 10-ni; jagab 10-lisi esemete hulki osadeks ja kirjutab vastava liitmistehte; oskab peitmismängus leida vähendaja või liidetava (vajadusel abivahendeid kasutades); teab mõisteid eelnev, järgnev; saab aru tekstülesande sisust, joonistab selle kohta pildi, koostab tehte ja ütleb täisvastuse. oskab öelda kellaega täistundides.
19	Kell ja kellaajad (täistund). Ööpäev, päevaosad	oma tegevuse kommenteerimine; vähemalt 5 erineva suurusega eseme järjestamine; kahe esemete hulga järgi matemaatiliste jutukeste koostamine; esemete rühmitamine asendi järgi, ruumi määrsõnade omandamine ja praktiline kasutamine;	Oskab öelda kellaegu täistundides; oskab kellamaketil näidata vastavaid kellaegu; teab mõisteid suur ja väike osuti; oskab kellamudelil näidata mõnede rutiinsete tegevuste algust; teab, millistest osadest koosneb ööpäev ja seostada neid vastavate piltide ja lausesedelitega.
20	Nädalapäevad. Mõisted: täna, homme, eile	omandamine ja praktiline kasutamine; arvude liitehitusega tutvumine;	Oskab nimetada nädalapäevi, tajuda nimetusi ainult kuuldeliselt (vastavalt võimetele),

		tekstiilesemete järgi pildi joonistamine ja teksti koostamine; aastaaegade, kuude ja nädalapäevade mõiste omandamine ja õigekirja harjutamine; geomeetriliste kujundite (ring, ruut, kolmnurk) mõiste ja nimetuste omandamine; kella õppimine (täistunnid) Esemete erinevuste ja sarnasuste leidmine; hulkade ja esemete võrdlemine (rohkem-vähem, suurem-väiksem jne); numbrimärkide (1-12) tundmaõppimine ja kirjutamine; arvsõnade siltide sõrmendamise, õige häälduse ja õigekirja harjutamine; liitmise ja lahutamise seotud märkide ja sõnavara omandamine; oma tegevuse kommenteerimine; vähemalt 5 erineva suurusega eseme järjestamine;	suultlugedes ja sõrmenditelt; teab tööpäevade ja puhkepäevade mõisteid; oskab näidata päeva kalendris.
21	Eesti. Ruumisuhted: ees, taga, peal, all, kõrval, sees. Võrdlemine: suurem-väiksem		Oskab kaardil näidata Eestit ning võrrelda seda naabermaadega; oskab kalendris näidata oma sünnipäeva ja Eesti riigi sünnipäeva; oskab võrrelda esemelisi hulki, kasutada märke $<$, $>$, $=$ ja kasutada sõnasilte: on suurem kui, on väiksem kui, on sama suur kui.
22	Arv ja number 11		Oskab numbriga 11 paigutada arvuredelisse; oskab leida vastava hulga piiratud valikuga hulkade seast; on harjutanud numbriga kirjutamist kahe eraldi ruudu sisse; oskab sõrmendada, hääldada ja kirjutada vastavat arvsõna. oskab öelda kellaega täistundides.
23	Arv ja number 11. Arvu liitehitus	kahe esemete hulga järgi matemaatiliste jutukete koostamine; esemete rühmitamine asendi järgi, ruumi määrsõnade omandamine ja praktiline kasutamine; arvude liitehitusega tutvumine; tekstiilesemete järgi pildi joonistamine ja teksti koostamine;	Oskab 11-lisi hulki jaotada osahulkadeks ja kirjutada liitmistehte; oskab loendada esemeid silmadega (ilma puudutamata); oskab mängida täringumängu (kuni 11-ni); oskab liitmistehtesse leida puuduva liidetava (peitmismäng); oskab joonistada pilte matemaatilise jutukese järgi.
24	Mitme arvu liitmine ja lahutamine 11 piires	aastaaegade, kuude ja nädalapäevade mõiste omandamine ja õigekirja harjutamine; geomeetriliste kujundite (ring, ruut, kolmnurk) mõiste ja nimetuste omandamine; kella õppimine (täistunnid)	Oskab erinevaid esemete hulki nimetada, jagada osahulkadeks ja kirjutada tehte; oskab kuni 5-st esemest koosnevaid hulki pilguga haarata, hääldada sõrmendades, numbriga paberil märkida ja arvutada summa (vajadusel abiga); oskab öelda

			arve, mis on 1 võrra suuremad või väiksemad.
25	Raha: euro, sent. Poemäng		Tunneb rahaühikut euro ja sent; Tunneb paberrahatähti 5 ja 10 eurot ning münte 1, 2 eurot, 2, 5 ja 10 senti; oskab neist koostada vastavalt õpitud numbritele summasid; teab poemängu reegleid ja oskab kõnelemisel kasutada lausesedeleid.
26	Arv ja number 12. Kuude nimetused	Esemete erinevuste ja sarnasuste leidmine; hulkade ja esemete võrdlemine (rohkem-vähem, suurem-väiksem jne); numbrimärkide (1-12) tundmaõppimine ja kirjutamine; arvsõnade siltide sõrmendamise, õige häälduse ja õigekirja harjutamine;	Oskab numbriga 12 paigutada arvuredelisse; oskab leida vastava hulga piiratud valikuga hulkade hulgast; oskab kirjutada ruutudesse numbrit, jätta vahesid; oskab kalendrist lugeda kuude arvu ja nimesid; näitab skeemil, mis aastaaega kuulub kuu.
27	Arv ja number 12. Arvu liitehitus	liitmise ja lahutamise seotud märkide ja sõnavara omandamine; oma tegevuse kommenteerimine; vähemalt 5 erineva suurusega eseme järjestamine; kahe esemete hulga järgi matemaatiliste jutukeste koostamine;	Oskab 2-3-st hulgast moodustada 12-lisi hulki (esemetega), neid nimetada ja kirjutada liitmistehte; oskab mängida täringumängu (kuni 12-ni); oskab võrrelda esemetest koosnevaid hulki ja kasutada vastavaid märke ja lausesedeleid.
28	Numbrid 1-12. Arvsõnade õigekiri	esemete rühmitamine asendi järgi, ruumi määrsõnade omandamine ja praktiline kasutamine; arvude liitehitusega tutvumine; tekstiilesemete järgi pildi joonistamine ja teksti koostamine;	Oskab esemeid grupeerida 1-2 tunnuse alusel; oskab erinevaid hulkasid jagada osahulkadeks ja koostada võrdlusi; oskab ühendada hulga, numbriga ja sõnasildi; harjutab kaaslastelt arvsõnade suultlugemist.
29	Tundide arv päevas, öös. Mõisted: enne, pärast	koostamine; aastaegade, kuude ja nädalapäevade mõiste omandamine ja õigekirja harjutamine; geomeetriliste kujundite (ring, ruut, kolmnurk) mõiste ja nimetuste omandamine;	Oskab näidata kellamudelil osuti teekonna päeva ja öö jooksul; teab ööpäeva ja nädala mõistet, oskab neid kalendris näidata; oskab ajaliselt järjestada seeriapilte ning kasutada sõnu enne, pärast.

30	Ruumisuhted: vasak, parem, vasakul, paremal	kella õppimine (täistunnid) Esemete erinevuste ja sarnasuste leidmine; hulkade ja esemete võrdlemine (rohkem-vähem, suurem-väiksem jne); numbrimärkide (1-12) tundmaõppimine ja kirjutamine;	Oskab näidata oma kehaosi; oskab vastata küsimusele: mis on pildil vasakul?; oskab joonistada teksti järgi pildi (kus on sõnad vasakul, paremal); oskab korralduse järgi paigutada esemed paremale, vasakule.
31	Suurustunnused: laiem-kitsam, pikem-lühem, paksem-õhem	arvsõnade siltide sõrmendamise, õige häälduse ja õigekirja harjutamine; liitmise ja lahutamisega seotud märkide ja sõnavara omandamine; oma tegevuse kommenteerimine; vähemalt 5 erineva suurusega eseme järjestamine;	On tutvunud ümbritsevate esemete suurustunnustega ning omandanud need passiivses kõnes; aktiivses kõnes oskab nimetada 3-4 tunnust; joonistab teksti järgi erinevaid esemeid (pikk pliiats, lühike pliiats).
32-33	Ajaühikute kordamine	kahe esemete hulga järgi matemaatiliste jutukeste koostamine; esemete rühmitamine asendi järgi, ruumi määrsõnade omandamine ja praktiline kasutamine;	Oskab hääldada, sõrmendada ja kirjutada aastaegade, kuude ja nädalapäevade nimetusi; teab nende järgnevust; teab, mitu aastaega, kuud, nädalapäeva on.
34-35	Aasta jooksul õpitud oskuste kordamine. Liitmine ja lahutamine 12 piires. Ajasuhted, suurustunnused, geomeetrilised kujundid, kohasuhted.	arvude liitehitusega tutvumine; tekstiilesemete järgi pildi joonistamine ja teksti koostamine; aastaegade, kuude ja nädalapäevade mõiste omandamine ja õigekirja harjutamine; geomeetriliste kujundite (ring, ruut, kolmnurk) mõiste ja nimetuste omandamine; kella õppimine (täistunnid)	Oskab loendada numbreid suuremaks ja väiksemaks; oskab värvida pilte vastavalt numbrile (värvid nummerdatud); teab mõned liitmistehted peast (2+2, 5+5 jne). Saab aru õpitud ajamõistetest ja –suhetest, teab geomeetrilisi kujundeid ja leiab analoogiaid ümbritsevast ruumist, saab aru ja kasutab /leiab sõnasedeli /sõrmendab kohasuhteid väljendavaid mõisteid.

III Muusika /rütmika

Eesmärgid:

- kujundada positiivne suhtumine muusikalis/rütmilisse tegevusse;
- rikastada laste tundeelu muusikaelamuste kaudu ning arendada rütmi-, kuulde- ja vibratsioonitaju;
- korrigeerida hääle- ja hääldusvigu, õpetada õiget kõnetempot, -rütmi ja kõne meloodilisust;
- õpetada kuulama erinevaid helisid, mängima lihtsatel lastepillidel, tajuma ja jäljendama rütmi (plaksutamine, koputused jne);
- julgustada lapsi end muusika ja rütmi toel vabalt ja loovalt väljendama, tantsima ja liikuma muusika/rütmi saatel;
- arendada kollektiivse ja individuaalse musitseerimise ning esinemise oskust (vt. plokklöödiõpetus)

Muusikalis-rütmilised tegevused toimuvad nii rütmikatundides kui kõikide õppetundide ühe osana, kaasaarvatud individuaalsed kuulde- ja hääldusõpe tunnid.

Muusikalis-rütmiliste tegevuste kaudu luuakse alus nii üksinda kui ka ühiseks tegutsemiseks. Muusikalised tegevused toimuvad lapse individuaalseid eeldusi arvestavalt, toetatakse eduelamustele ja tunnustusele.

a) Hääleaparaadi ja hingamise ettevalmistamine (koostöös surdologopeediga):

- hingamis- ja hääleharjutuste abil laste motoorika ja hingamisrütmi korrastamine;
- lõdvestusharjutused, mis vabastavad keha liigsetest pingetest;
- emotsionaalse väljendusoskuse arendamine hääle kõrgust ja tugevust modelleerides;
- foneetiline rütmika – harjutused samaaegselt artikulatsiooniaparaadile, häälele, kätele, jalgadele ja kogu kehale;
- miimika ja loomulike emotsionaalsete žestide, intonatsiooni ja enesekontrolli oskuste õpetamine muusikalis-rütmiliste tegevuste kaudu;
- sobiva kõnetempo õpetamine (silbid, lihtsad salmikesed vms.);
- lugemine (või retsitatiivne laulmine) ühel ajal liikumise, liigutustega;

b) Tutvumine helimaailmaga

- mitmesuguste helide ja häälotsuste (olmes, looduses, maal, linnas jne.) kuulamine, matkimine, väljendamine hääle liigutuste abil;
- kuulnud hääle või heli seostamine pildi, tegevuse või situatsiooniga;
- kõrged ja madalad, tugevad ja nõrgad helid; helide rütmilisus.
- laulumängud, muusikalised mängud, pillisaated.

Rütmitaju ja liikumise arendamine

- lihassüsteemi tugevdamine ja korrigeerimine, oskuse arendamine tunnetada ning allutada lihasgruppe oma tahtele;
- rivi- ja korraharjutused, üldarendavad harjutused (rivistumine, pöörded, sisseväljahingamine, tõus varvastele, lõdvestus, vabalt, kõnd, marss, jooks, hüpped, seis, kükk, istumine, plaksutamine jne);
- rütmiharjutused, rütmiliikumine, sportlikud liikumismängud, osavuse ja tähelepanu-, ka kuulamistähelepanu arendamine;
- mitmesuguste rütmifiguuride tajumine ja eristamine, tähelepanu, reaktsiooni, kiiruse arendamine, liikumine muusika järgi, liikumine kindlas ja selges rütmis;
- rütmitunde, loovuse arendamine mitmesuguste erinevate liikumisvormide abil, erinevate tempode ja rütmide iseseisev tunnetamine ning väljendamine liikumises;
- laulude, lasteriimide ja -luuletuste rütmiline saatmine plaksude või liigutustega;
- liikumise muutmine sõnalise märguande või muusika muutuse tajumise järgi;
- võistlus- ja liikumismängud – reaktsioonikiiruse, vastupidavuse ja tahtemaduste arendamiseks;
- oma tegevuse kooskõlastamine teiste tegevusega (muusikalised ettekanded, tants) rühmas ja pidudel.

c) Muusika kuulamine

- muusika kuulamine, rütmide eristamine, muusikaga kooskõlas olevate liigutuste ja liikumiste esitamine (sobiva liikumise leidmine muusikale, tegevused vahenditega);

Eelkooliealiste kuulmispuudega laste kooliks ettevalmistusrühma õppekava
Tartu Hiie Kool

- miimiline ja tantsuline eneseväljendus: loomade, muinasjututegelaste, loodusnähtuste jms. kujutamine muusika/rütmi järgi liikudes;
- emotsionaal-tahtelise sfääri mõjustamine positiivsete elamustega;

Plokkflöödi algõpetus

Korrektsoonitöö oluline osa kuulmispuudega laste puhul on plokkflöödi õppimine.

Plokkflöödi õppimine võimaldab:

- treenida ja arendada kuuldetaju;
- kõrvaldada hääldepuudeid (häälle vale kõrgus ja -tugevus, hakitud kõne, nasaalsus jne) ning õpetada õiget kõnehingamist;
- arendada peenmotoorikat, aidates kaasa suulise ja kirjaliku kõne kujunemisele ning lapse käelise tegevuse arengule;
- arendada rütmitaju, luues soodsa tausta sotsiaalseks rehabilitatsiooniks eakaaslaste hulka;
- anda lapsele enesekindlust, esinemisjulgust ja musitseerimisrõõmu;
- pakkuda nii lapsele kui tema vanematele positiivseid emotsioone;
- treenida hingamislihaseid ja kopsumahtu, tõstes organismi vastupanuvõimet haigustele ja keskkõrvapõletikele.

IV Liikumine

Eesmärgid:

- tugevdada lapse füüsilist ja vaimset tervist;
- ergutada psühhomotoorset (tegevuslikku), sotsiaalset (kõlbelist ja emotsionaalset) ning tunnetuslikku arengut;
- äratada huvi aktiivse liikumise ja sportimise vastu;
- omandada teadmisi-oskusi liikumisest ning liikumisohutusest.

Liikumine on lapse tegevuste ja mängude loomulik osa, mis on seotud kogu õppe- ja kasvatustegevusega. Laps õpib suhtlema ja ümbritsevat maailma tunnetama aktiivselt tegutsedes, tema loomulik liikumisaktiivsus (tegevusaktiivsus) kasvab alates kolmandast-neljandast eluaastast, saavutades maksimumi nooremas koolieas.

a) *baasmotoorsed liikumised-liigutused*

Lapse igapäevastes tegevustes ja mängudes on mitmesuguseid erinevaid

- *liikumisviise*: kõnd, jooksmine, ronimine jm;
- *liigutusi*: käte tõstmine-langetamine, kere kallutamine-painutamine-pööramine
- *asendeid*: seismine, istumine, lamamine selili-kõhuli jm;
- *esemete-vahendite käsitlemisviise*: kandmine, vedamine, veeretamine, viskamine.

Need tegevused ei vaja spetsiaalselt korraldatud õpetamist, küll aga *harjutamist*, mille *eesmärgiks on* liigutusoskuste kujundamine ning liikumisosavuse ja teiste kehaliste võimete (vastupidavus, kiirus, paindumus, koordineerimine, taskaal, jõud, rütmiline jms.) arendamine.

b) *kehalised harjutused*

Liikumisõpetuse spetsiifiliseks vahendiks on *kehalised harjutused*.

Baasmotoorikal põhinevate kehaliste harjutustega tegelemine võimaldab täiustada omandatud ning kujundada uusi (keerukamaid) liigutusoskusi.

1. *põhiliikumised*:

Kõndimine, jooksmine, hüppamine, hüplemine, ronimine, roomamine, veeremine jne, nende mitmesugused variandid ja kombinatsioonid ning nende sooritamine erinevates tingimustes (kaasaarvatud nende lülitamine liikumismängudesse).

Tähelepanu pööratakse

- õigele kehahoiule istumisel, seismisel, liikumisel;
- õiget rühti kindlustavate lihasrühmade (õlavööde, kõhu- ja seljalihased) tugevdamisele.

2. *põhiliigutused-asendid*:

- seismine (mitmesugused seisud),
- istumine (mitmesugused istesendid),
- lamangud (selili, kõhuli, külili);
- jäsemete ja/või kere tõstmine, langetamine, kõverdamine, sirutamine, painutamine, kallutamine, pööramine, ringitamine jms.

Liigutuste-asendite õppimist-harjutamist võimaldavad samuti peamiselt üldarendavad võimlemisharjutused, mis on lülitatud ka liikumismängudesse.

3. Vahendite käsitlemine:

Viskamine, heitmine, veeretamine, püüdmine, vedamine, kandmine, lükkamine, löömine käe ja jalaga jms.

Lisaks traditsioonilistele vahenditele (pall, rõngas) kasutatakse ka mitmesuguseid mänguasju ja looduslikke vahendeid. Vahendite käsitlemine ühendatakse üldarendavate harjutuste või liikumismängudega, samuti kombineeritakse erinevate liikumisviisidega.

Tähelepanu pööratakse

- õigete tööliigutuste kujunemisele esemete tõstmisel-kandmisel,
- pliiatsi, pintsli jm hoidmisel,
- samuti põia- (et vältida lampjalgsust), labakäe ja sõrmede lihaste tugevdamisele.

4. Tasakaalu, reaktsioonivõimet, rütmitunne ning, ruumis orienteerumise oskust arendavad liikumised:

- liikumine erineva tempoga (kiiresti, aeglaselt jne)
- liikumine erineva jõuastmega (kergelt, jõuliselt jne).
- erinevate liikumiste-liigutuste seostamine ning kohandamine vastavalt tingimustele (liikumine tasasel või ebatasasel pinnal jne).

5. Liikumise- ja liiklemisohutus:

- õpitakse, kus ja kuidas liikuda-mängida (ronida, rippuda, alla hüpata, kelgutada, sõita jalgrattaga jne);
- kuidas käituda tänaval;
- kuidas kutsuda vajadusel abi.

V Kunstitegevused (kunsti- ja tööõpetus)

Eesmärgid:

- kujundada vaatlusoskust;
- rikastada fantaasiat, kujundada ilumeelt;

- ergutada loovat mõtlemist ja eneseväljendust, toetada algatusvõimet;
- arendada silma ja käe koostööd;
- tutvustada rahvakunsti;
- pakkuda kunstielamusi;
- laiendada sõnavara, anda uusi mõisteid, õpetada nägema seoseid.

Kunstitegevuste puhul on kõige olulisemad saadud kogemused, elamused, rõõm ja rahulolu, võimalused väljendada oma maailmanägemist.

Kunstiõpetus põhineb *suunatud vaatlusel ja järgneval analüüsil*.

Voolides, maalides, joonistades ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid, annab vormi oma tunnetele ja kogemustele, pöörab tähelepanu üksikule ja üldisele. Esteetiliste kogemuste kaudu õpib ta tundma ja kaitsma loodust, hindama selle väärtusi. Kunstiteoste vaatlemine (lasteraamatute illustratsioonid, graafika, skulptuur, pisiplastika, maal, tarbekunst) arendab ja on osa kunstikasvatusest.

Kunsti põhielemendid on loodusest saadud elamused: tundmused, mõistus, ilu. Looduses arenevad värvi-, vormi- ja helitaju. Valguse-varju mäng, looduse rütmid annavad ainet mõtlemiseks ja eneseväljenduseks. Laste tööõõmu, eneseväljendussoovi ja -julguse säilitamine/suurendamine eeldab, et kasutatavad kunstivahendid on mitmekesised ja eakohased.

Kohataju ja ruumiline mõtlemine. Kolmemõõtmeline ruum. Mõisted *ees-taga, üleval-all, lähedal-kaugel* jts. Mõistete konkretiseerimine voolimisel, meisterdamisel, joonistamisel, maalimisel, liikumisel tuttavas ja võõras ümbruses.

Vormitaju. Esemete kompimine, nende vormi, raskuse, pinnaomaduste, lõhna tajumine enne voolimist, joonistamist või meisterdamist ja nende tegevuste käigus.

Materjalitaju. Liiv, vesi, puit, savi, käbid, kastanid, sammal, vill, õled jm. Materjalide erinevad omadused: *sile-kare, kõva-pehme, külm-soe, kuiv-märg*. Eri materjalide traditsiooniline ja loov kasutamine. Hoidev suhtumine loodusesse.

Värvitaju. Värvusmaailm kui emotsioonide kujundaja. Värvid looduses. Esemete kaunistamine. Värvide kooskõla rahvakunstis.

Eelkooliealiste kuulmispuudega laste kooliks ettevalmistusrühma õppekava
Tartu Hiie Kool

Töövahendid. Töövahendite tundmine, käsitsemine ja materjalide säästlik kasutamine.
Algteadmised kujutamise- ja käsitöötehnikatest.

Kujutamise- ja vormiõpetus:

- inimese kujutamine: täisfiguur eestvaates, portree;
- elusloodus: loomad, putukad, linnud jne. iseloomulikes asendites;
- eluta loodus: kivid, vesi jne;
- tehisevormid: ehitused, sõidukid jne kujutamine joone ja silueti abil;
- tutvumine graafiliste põhivormidega seoses igapäevaesemetega.
- Värvimis- ja kompositsiooniõpetus:
- 8 värvi tundmine ja kasutamine;
- meeleolu väljendamine värvidega;
- pildi pinna organiseerimine: pea- ja kõrvalelemendid ja taust;
- rütm ja rühmitamine.

Disain ja kirjaõpetus:

- rütmiharjutused ja mängud kirjaelementidega (joonistatult, maalitult, rebitult, volditult);
- meisterdamine, kujundamine lähtudes otstarbest, materjalist, ja tehnoloogiast (mänguasjad, ruumikaunistused looduslikust ja tehismaterjalist);

Vestlused kunstist:

- kaaslaste tööde analüüs, tolerantne suhtumine kaaslaste töödesse.

Tehnikad ja materjalid:

- skulptuur: voolimine voolimismassist või muust materjalist;
- maal: kattevärviga (guašš) maalimine spontaanselt ja läbimõeldult; töötamine värvi-või viltpliiatsiga, vaha- ja rasvakriitidega;
- graafika: paljundusgraafika – papi- ja materjalitrükk guaššiga.

Paberi- ja kartongitööd:

- paberi rebimine, lõikamine, voltimine;

- šabloonide kasutamine;
- liimimine,
- paberitööde kaunistamine,
- tutvumine geomeetriliste põhivormidega seoses igapäevaeluga;
- värvimise erivõtted: töötamine värvi- ja viltpliiatsitega.

Voolimine:

- materjali ettevalmistamine voolimiseks;
- plastiliini rullimine ja veeretamine pihkude vahel;
- kumervormide voolimine.

Meisterdamine:

- meisterdamine looduslikust ja tehismaterjalist;
- pisiesemete kasutamine meisterdamsiieks, neist mänguasjade konstrueerimine.

Erinevad trükivahendid:

- paljundusgraafika;
- natuur-, papi- ja materjalitrükk (svammi- korgitrükk) guaššiga.

8. Häälikkõne õpetamine raske/väga raske kuulmis- ja kõnepuudega lastele

Suulise kõne õpetamine on kompleksne ja süstemaatiline tegevus, mis toimub samaaegselt kuulmistaju arendamisega ning hõlmab nii kõnehingamist, hääle- ja häälikuseadet kui kõne mõistmise ja loome õpetamist. Häälkuseadet kuulmispuudega lapsele teostab surdologopeed, kuid tegevus toimub tihedas koostöös lapsega tegelevate pedagoogidega ja lapsevanematega, kelle ülesandeks on õpitud oskuste kinnistamine.

Kõne kujunemine on otseses seoses kuulmistajuga. Õppimine /õpetamine toimub niipalju kui võimalik kuulmisele toetudes ja kuulmistaju samal ajal arendades (eeltingimuseks on sobivad, võimalikult täpselt reguleeritud, õigeaegselt saadud ja päevaringselt kantavad kuulmisabivahendid). Kuulmistaju arendamisel toimub töö nii mitteverbaalsete helide kui kõne vastuvõtmise, eristamise ja mõtestamisega.

Kõne omandamise edukus sõltub kuulmislanguse raskusastmest ja lapse vanusest selle tekkimise ajal; kuulmisabivahendite saamise ajast, nende mõjust ning kõne tasemest arendustegevuse alguseks. Tulemusi mõjutab lapse intellekt, keeleline võimekus, emotsionaal-tahtesfäär, füüsiline tervis, igapäevane suhtluskeskkond ning peresisene arendustegevus.

Kõne õpetamise eesmärgiks on kommunikatsioonioskuste kujundamine, mis võimaldab lapsel integreeruda kuuljate ühiskonda. Oluline on positiivse suhtumise kujundamine suulise kõne kasutamisse.

Õpetamisel arvestatakse järgmiste põhimõtetega:

- Multisensoorsus suulise kõne õpetamisel: teiste meelte kasutamine puuduliku kuulmise kompenseerimiseks (suultlugemine, kõne toetamine sõrmendamise; vajadusel üksiksõnade visualiseerimine viibete abil ja /või kõnejärgne viiplemine; toetumine kirjalikule kõnele, taktilisele ja kinesteetilisele tajule).
- Komplekssus: kõne kõigi valdkondade, psüühiliste protsesside ja peenmotoorika samaaegne arendamine.
- Kongsentrilisus (sama teema korduv käsitlemine suureneval raskusastmel, detailsemalt ja erinevaid keelevahendeid kasutades) ning kõnelise materjali integratsioon erinevates tegelustes /õppetundides.
- Süsteemsus: sihipärane meetodiline tegevus meeskonnatöona (surdopedagoog, -logopeed, teised erispetsialistid); koostöö lapsevanematega ning lisaabi erinevate tugiteenuste näol.
- Õppetöö korraldus lähtub õpikeskkonna, õppevara ja õpetamisvõtete kohandamise vajadusest (müra ja helipeegelduse vähendamine ruumides; näitlikustamine ja materialiseerimine kujutluste loomiseks, sh IKT vahendite kasutamine; õppetekstide lihtsustamine jms).

Hääle tajumisel ja häälikuseadel on abiks taktiline tundlikkus/nahatundlikkus/puuetundlikkus, mistõttu kasutatakse häälikulise kõne õpetamisel ja enesekontrollioskuste kujundamisel sageli nn topeltkontrolli võtet: hääldamise ajal asetab täiskasvanu lapse ühe käe enda kõrile/rinnakule/ninaküljele/huultele/põsele, lapse teise käe tema vastavale kehaosale.

Nii on tunnetatav hääldamisel tekkiv vibratsioon (vokaalid ja helilised kaashäälikud) või selle puudumine helitute kaashäälikute puhul; rinnakorvi liikumine sisse- ja väljahingamisel; õhuvoolu liikumine ning selle iseloom (soe- jahe, lai-kitsas, nõrk-tugev).

Väga raske kuulmispuudega (kurdil) lapsel, kellel suuline kõne täielikult puudub, on kõneorganid teinud enne sihipärase õpetamise algust vaid reflektooseid liigutusi. Selleks, et oleks võimalik hakata tegelema sihipärase häälikuseadega, tehakse õpetamise esimestest päevadest alates järjekindlalt oraalset motoorikat tugevdavaid harjutusi.

Suulise kõne õppimise aluseks on õige kõnehingamine. Hääldusõpetuse algetapil kasutatakse selliseid harjutusi, mis ei ole seotud häälega. Hingamislihaseid tugevdada ning nende koordineerimist parandada aitavad ja plokkflöödiharjutused ning mitmesugused puhumismängud. Hiljem, kui laps on omandanud juba mõnede häälikute hääldusoskuse, ühendatakse kõnehingamisharjutused hääleharjutustega.

Kuulmis- ja kõnepuudega lapsele esmaselt õpetatavate sõnade järjekord oleneb lapse hääldusoskustest, seega on sobivate sõnade valik keeruline. Õpetatavad sõnad peavad vastama mitmetele nõuetele:

- on lapsele antud etapil häälduslikult jõukohased;
- on seotud võimalikult lapse igapäevaeluga;
- on konkreetse mõiste väljendajad;
- on sobivad kasutamiseks suhtlemisel;
- kasutatud on kõik sõnaliigid.

Kõiki vokaale ja helilisi konsonante õpitakse algul pikalt hääldama, et fikseeruks õige häälduspositsioon. Alles siis, kui laps suudab häälikut hääldada 3-4 sekundi jooksul, ilma et keel kõiguks üles-alla või huuled liiguks, minnakse üle lühikese hääliku hääldamisele. Lisaks eelnevale on oluline kujundada ka suultlugemise oskus.

Eespool toodud põhimõtteid arvestades on välja töötatud kokkuleppeline häälikute ja esmaste sõnade õpetamise järjekord lapsele, kel hääldusoskused puuduvad (vt Lisa 1).

9. Kuulmis- ja kõnepuudega lapse arengu hindamise põhimõtted

Lapse arengu hindamisel kasutatakse vaatlusmeetodit. Tunnustatakse lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest endast lähtuvalt, väärtustades saavutatut.

Arengukirjelduste koostamisel ning sõnalise hinnangu andmisel on nooremas rühmas orientiiriks 4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused ning vanemas rühmas eeldatav arengutase kooli astumiseks. Lapse arengu eeldatavaid tulemusi ei käsitata kõigile kohustuslikuna, need on vaid teatud üldtunnustatud tähised, mis aitavad kavandada lapse arenguks vajalikke tegevusi.

Kuulmis- ja kõnepuudega laste kooliks ettevalmistamise rühma õpetaja jälgib kogu õppeaasta jooksul lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset, sealhulgas esteetilist ning kõlbelist arengut ning koostab kaks korda aastas lapse arengu kohta kirjaliku hinnangu – arengukirjelduse, mis pannakse õpilase isiklikku toimikusse ning mida tutvustatakse ka lapsevanemale. Lapse kirjalikud tööd (joonistused, vihikud jms.) säilitatakse ja neist koostatakse mapp. Arengukirjeldused esitatakse kehalise, vaimse ja sotsiaalse arengu näitajatena. Selline jaotus on tinglik, sest üht ja sedasama näitajat on võimalik vaadelda eri aspektidest.

Kehalise arengu hindamisel vaadeldakse

- lapse üld- ja peenmootorikat: koordineerimise, kõndi, rühti ja tasakaalu, painduvust, täpsust, näo- ja sõrmelihaste kontrolli oskust ning vastupidavust.

Vaimse arengu hindamisel vaadeldakse

- psüühiliste protsesside, kujutluste ning õppimise alusoskuste arengut;
- kõne mõistmise (suultlugemisoskus, elementaarsete viibete mõistmine, passiivne sõnavara) arengut;
- kõne kasutamise (õige kõnehingamine, hääle moodustamine, õpitud häälikute hääldamine ja sõrmendamine, sõnavara omandamine, lihtsamate viibete valdamine) arengut;
- matemaatiliste oskuste arengut.

Sotsiaalse arengu hindamisel vaadeldakse

- lapse tegutsemist ja suhtlemist teiste laste ja täiskasvanutega,

- lapse tegevuste, eelkõige mängu arengut,
- iseseisvust ning toimetulekuoskusi,
- emotsioonide kontrollimise ja -väljendamise oskust,
- kollektiivis kohanemist;
- lapse kõlbelist ja esteetilist arengut.

Lapse poolt *omandatud sõnavarast* ülevaate saamiseks täidab õpetaja iga õppeaasta lõpul sõnavara tabeli (vt Lisa 2), märkides vastavate tingmärkidega sõnade omandatuse astme (mõistab/leiab sedeli/kasutab aktiivselt oma kõnes jne.).

Lapse arengu eeldatavad tulemused

A. Eeldatavad õpitulemused nooremas rühmas

Kehaline areng:

- valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel: kõnnib pingil ja kikivarvul, hüppab kohapeal ja edasi liikudes, ka üle madala nõõri, seisab ja hüppab ühel jalal, on suuteline liikuma edaspidi ja tagurpidi;
- püüab palli ja viskab täiskasvanule palli,
- paneb kokku ja võtab lahti keeratavaid esemeid: mänguasjad, keeratava kaanega purgid jms.
- asetab klotse üksteise otsa;
- hoiab õigesti pliiatsit, lusikat;
- keerab raamatulehti ühekaupa;
- kasutab töövahendeid: pintsel, pliiats, käärid;
- lõikab, voldib lihtsaid kujundeid ja voolib kujukesi;

Vaimne areng:

- tunneb ja eristab põhivärvusi: punane, sinine, kollane, roheline, must, valge;
- leiab samasuguse eseme *vormi* (ring, kolmnurk, nelinurk) ja *värvi* alusel;
- suhetab eseme osi, paigutab neid täiskasvanu juhendamisel ümber: karbid, klotsid jms;

- joonistab järele vertikaalse, horisontaalse joone, ringi, risti;
- annab vajaliku hulga esemeid (1-5), seostab hulka numbrimärgiga;
- järjestab esemeid suuruse järgi;
- liidab ja lahutab 5 piires;
- joonistab äratuntavalt maja, inimest, puud jm; piltide värvimisel arvestab nende kontuurjooni;
- kasutab kõiki õpitud sõrmendeid ning oskab neid lugeda;
- on omandanud kõnehingamise ja hääle moodustamise võtted; suudab oma vastavat tegevust korrigeerida, kui sellele tähelepanu juhtida;
- loeb, laob ja kirjutab silpe ja sõnu õpitud häälikute piires;
- mõistab ruumi- ja ajamõisteid: *all, peal, ees, taga; eile, täna, homme; hommik, päev, õhtu*;
- suudab (viipe, žesti, sõrmendamise või üksiksõnade abil) edasi anda sündmust oma elus või pildil; seostab eset/sündmust – viibet – sõnasedelit;
- teeb kirja eelharjutusi joonelisel ja ruudulisel paberil; tunneb ja kirjutab mõningaid joontähti ning numbreid;
- on omandanud ca 60-100 sõna (mõistab tähendust, seostab eseme/pildi – viipemärgi - sõnasedeli ja hääldab sõna vastavalt võimetele).

Sotsiaalne areng:

- teab oma ees- ja perekonnanime; tunneb suultlugemisel, sõrmendites ja sedelil ära oma nimekuju, tunneb end ära peeglis, fotol;
- teab, et on poiss/tüdruk;
- on omandanud põhilised hügieenireeglid ja korraharjumused, tuleb abita toime WC-s, peseb end põhiliselt ise; paneb oma asjad kokku (meeldetuletamisel);
- paneb end üldjuhul ise riidesse ja võtab riidest lahti, kuid vajab abi nõõpide, lukkude, paelte jms puhul;
- käitub enamasti täiskasvanu korralduse järgi, kuid on võimeline tegutsema omaette, täiskasvanu osaluseta;

- vajadusel püüab end kõigi vahenditega täiskasvanule arusaadavaks teha;
- tervitab meeldetuletamisel, tänab ja palub (vastavalt kõne arengule ka viiepega);
- tegutseb sihipäraselt joonistamisel, klotsidega konstrueerimisel jms;
- saab aru ja täidab õpitud korraldusi; toob palutud asja;
- suhtleb eakaaslastega, osaleb laste ühistes tegevustes ja -mängudes, ootab mängudes oma järjekorda;
- korrigeerib oma käitumist ja tegevusi, kui täiskasvanu sellele tähelepanu juhib;
- suudab istuda ja tegeleda antud ülesandega omaette kuni 20 min.;
- saab aru tunnetest; väljendab (ka mitteköneliselt) oma tundeid: rõõm, armastus, mure jm.
- oskab kasutada kuuldeaparaati ja teab, kuidas seda hoida.

B. Eeldatavad õpitulemused vanemas rühmas

Kehaline areng:

- on kehaliselt aktiivne;
- valitseb (osaliselt) oma liigutusi ja liikumist erinevates mängudes ja tegevustes nii ruumis, maastikul kui ka tänaval;
- säilitab tasakaalu staatilistes asendites ja liikumisel,
- on suuteline kontrollima oma kehaasendit (rühti) kõndimisel, istumisel ja seismisel (sellele tähelepanu juhtimisel);
- hoiab liikumisel rütmi (vastavalt ind. võimetele),
- kooskõlastab oma liikumisi-liigutusi kaaslaste omadega;
- oskab käsitseda mängu- ja spordivahendeid: visata-püüda-lüüa palli, veeretada rõngast, tiirutada hüpitsat ja hoonööri, hüpitsaga hüpata;
- käsitseb õigesti kirjutus- ja töövahendeid: pliatsit, pintslit, kääre, nõela, söögiriistu;
- liigub ja liikleb ohutusnõudeid arvestades.

Vaimne areng

A. *Kõnelised oskused:*

- on omandanud kooliastumiseks vajaliku sõnavara;
- on kujunenud arusaam suulise suhtlemise olemusest: küsimustele vastamine, lihtsate korralduste täitmine, soovide esitamine;
- tunneb aktiivselt huvi asjade nimetuste vastu; küsib: *mis see on?*; mõistab küsimusi: *kus?*, *mida teeb?*, *kes?*;
- oskab edasi anda oma mõtteid, selgitada olukordi, suudab teha end täiskasvanule arusaadavaks (vajadusel kasutades viipeid);
- leiab vajadusel sõnasedeli, oskab seda oma kõnes abivahendina kasutada;
- nimetab tegevusi ja esemeid pildil vastavalt omandatud sõnavarale;
- moodustab 1-2 sõnalisi lauseid ning kirjeldab tuttavate esemete ja nähtuste omadusi, kasutades õpitud sõnavara keelevorme (ains. 1 ja pöörded) ja õpitud lausemalle;
- oskab hääldada eesti keele häälikuid üksikult, silbis, õpitud sõnades, lausetes (võib esineda hääldusvigu);
- eristab sõnas häälikuid ja määrab nende järjekorra, toetudes sõrmendamisele;
- tunneb tähti, (suudab laduda õpitud sõnu), kasutab suuri joontähti lihtsamate sõnade ja lausete ärakirjana ja peastkirjutamisel;
- on omandanud elementaarse lugemisoskuse (häälduslikult jõukohase trükitähtedega kirjutatud 3-4 sõnalise lause häälega lugemine) ja täieliku sõrmendamisoskuse;
- paneb tähele, suudab jälgida ja meeles pidada täiskasvanu seletust või demonstratsiooni;
- oskab jälgida vanemate, kasvataja, õpetaja, teise lapse jt. kõnet seda katkestamata;
- mõistab ja kasutab kõnes ruumi- ja ajamõisteid: *all*, *peal*, *ees*, *taga*, *eile*, *täna*, *homme*, *hommik*, *päev*, *õhtu*;
- näeb ja mõistab selgemaid põhjus-tagajärg seoseid; tajub tervikut, asjade omavahelist seost (nt pildi järgi töötades).

B. *Matemaatilised oskused:*

- vaatleb ja võrdleb sihipäraselt, eristab olulist ebaolulisest; oskab näha ja nimetada 3-5 eseme ühist tunnust; järjestab ja rühmitab esemeid suuruse, värvuse ja kuju järgi;
- tunneb ja nimetab lihtsamaid kujundeid (ring, kolmnurk, nelinurk);
- teab arvude 1-12 järjestust, nimetab arve antud arvust antud arvuni ning liidab ja lahutab 12 piires; teeb pilguga haaramise või loendamise teel kindlaks esemete arvu (kuni neli), vastab küsimusele «Mitu on?»;
- teab raha mõistet ja rahaühikuid *euro* ja *sent*; teab, kus ja milleks raha igapäevaelus kasutatakse;
- oskab määrata oma asukohta ümbritsevate esemete suhtes (*ees, taga, all, peal* jne);
- oskab kella järgi määrata aega täistundides;
- oskab üks-ühese vastavuse seose abil moodustada antud hulgaga samaväärset hulka;

C. Sotsiaalne areng:

- teab oma ees- perekonnanime, vanemate ja õdede-vendade nimesid;
- on omandanud peamised hügieenireeglid ja korraharjumused; tuleb abita toime wc -s; tuleb iseseisvalt toime riietumisega: nõöbid, lukud, paelad, pandlad;
- hoiab oma asjad korras; sööb ise, kasutab õigeid söögiriistu sõltuvalt toidust;
- arvestab elementaarseid viisakusreegleid: teretab, jätab hüvasti, palub, tänab, palub andeks;
- on eakohastes tegevustes algatusvõimeline ja iseseisev; seab endale eesmärged, organiseerib teatud määral oma toiminguid eesmärgi saavutamiseks; tegutseb sihipäraselt ja püüab viia oma tegevused lõpuni;
- tegeleb antud ülesandega omaette kuni 30 minutit; on suuteline suhteliselt kestvaks tahtepingutuseks (katkestamata tegevus ca kümme minutit);
- käitub üldtunnustatud käitumisnormide kohaselt, on võimeline oma käitumist analüüsima (sellele tähelepanu juhtimisel);

- suhtleb ja säilitab positiivsed suhted eakaaslastega: osaleb laste ühistes tegevustes, arvestab mängureegleid, ootab mängudes oma järjekorda; mängib rollimänge ja kooskõlastab oma tegevust teiste tegevusega;
- võrdleb end eakaaslastega, oma toiminguid ja nende tulemusi eakaaslaste omadega;
- kontrollib oma emotsioone, tajub ja mõistab teiste arvamusi; arvestab eakaaslaste ja täiskasvanute tunnetega;
- soovib ja julgeb suhelda täiskasvanutega (suudab mõista küsimust situatsioonile toetudes ning end täiskasvanule arusaadavaks teha);
- täidab täiskasvanu sõnalisi juhiseid ning korrigeerib oma tegevusi; küsib vajadusel abi täiskasvanult või kaaslaselt.

D. Käeline tegevus ja kunst:

- tunneb ja oskab näidata tunnis kasutatavaid materjale ja töövahendeid (pliiats, kumm, plastiliin, savi, pintsel, värv);
- teab õpitud materjalide ja töövahendite kasutamise võtteid; oskab neid kasutada ohutult, õigesti ja säästlikult;
- oskab äratuntavalt kujutada lihtsamaid figuure elus- ja eluta loodusest: maja, auto, lennuk, lind, puu, inimene, loomad jne.);
- oskab valmistada mahulisi lihtsamaid figuure ning mänguasju voolimismaterjalidest (õpetaja vähese abiga);
- märkab kujunduselemente ümbritsevas keskkonnas;
- oskab töötada lihtsate, suuliste tööjuhendite järgi; vajadusel kasutada õpetaja abi;
- omab algteadmisi käsitöö- ja kunstitehnikatest; oskab hoida korras oma töökoha.

Lisa 1: Häälivate õpetamise järjekord väga raske kuulmispuudega lapsele ja sellest tulenev esmane sõnavara

Häälik	Võimalikud silbikombinatsioonid häälikute seostamiseks (vt. lisaks E. Ojasaar, R. Mišiniene „Surdoloopeedi käsiraamat“)	Häälikute eristamine, häälikuühendid	Esmane hääldatav sõnavara, lähtudes õpitud häälikute järjekorrast
A			
P	APP APPA PAA		PAPA
T	AAT ATTA TAA PAAT PATTA		PAAT TAAT
U	UUP UPPU PUU UUT UTTU TUU PAPU PUPA		PUU AU-AU hüüe: UU-UU!
M	AMM AMMA MAA UMM UMMA MUU	M-P	MAMMA MAA Lehma hääletsus: MUU-MUU
O	OOP OPPO POO OOT OTTO TOO OOM OMMO MOO	A-O O-U	TOO OMA
B D	APA ABA UPA UBA OPA OBA ATA ADA UTA UDA OTA ODA	P-B T-D	UBA TUBA PUUD PUUDUB POTT AUTO TOMAT
V	VUU VOO VAA AVA IVA	V-M	VAATA VATT
E	EEP EPE PEE EEBE EEMA MEEME TEETE VEVE	E-A E diftongis	TEE PEET EMA PEA PEAB
L	LEE LEE LOO LUU	L konsonant-	PALL TOOL TUUL LUTT LAUD TALV LUMEMEMM

	ALLA ELLA LALL LOLL LILL	ühendis	LAEV VALUTAB LOEB ALL VALE
I	IIT IIV IIM PIIP TIIB LII VII PII	I-E I diftongis	PIIM LILL LUMI TIBU PIDU PADI VOODI TITA LIPP PAI AI LEIB EI OLE
J	JAA JOO JUU VAJA AJA OJA		MAJA UJUB JOOB POJAD
K G	KAA KOO KUU AKK OKK UKK AKKA EKKE IKKA AGA OGA UGA IGA EGA	K-G	KAPP KAMM KALA KOOK KOOL KOTT KOMM KELL KUU KELK KUKK KEEL KIIK KELGUTAB PEEGEL TIGU MAGA VALGE JALG
N	NAA NOO NII NEE ANN ONN INN ANNA UNNA ENNA	N-T N-L NG	ON MINA MINU NIMI VANA MUNA KANA PANN VANN KONN NINA VANAEMA ON KINDAD LENDAB KINGAD PUNANE KOLLANE PALUN
R	RAA REE RII ROO RUU ARRA ERRA IRRA ARR ERR URR-URR	R häälikuühendis	RAHA KOER ROOS KARU PUDER PABER TERE PART TORT TREPP TALDRIK TÜDRUK VORST KIRSS
S	SAA SOO SII SEE SUU ASS USS ESS ASSA ESSA ASTA ESTA AKSA OKSA	S-T S häälikuühendis	SEE SIIL SEEP SEEN SUU USS SUUR ISA TASA TASS KASS SUSSID POISS ILUS VESI PESE SOE SUVI MUST MÜTS PAKS PÜSTI ISTU VASTUS ÜKS UKS KAKS KUUSK EI OSKA OSKAN
Ä	PÄÄ MÄÄ SÄÄ		KÄSI NÄGU KÄBI KÄÄRID VÄSIB TÄNAN

	ÄSS ÄMM ÄRR		Lamba häälotsus: MÄÄ –MÄÄ Kassi häälotsus: NÄU-NÄU
H	OHH AHH ÄHH AHA OHA EHA AHHA OHHA EHHA	H-K(G) H häälikuühendis	RAHA PAHA EI TOHI NOHU KUKKUS MAHA KEHA PUHAS PÜHAD KÕHA VIHIK LIHA HIIR AHV LEHM VIHM MAHL koera häälotsus: AUH-AUH
Õ	ÕÕP PÕÕ MÕÕ LÕÕ NÕÕ	Õ diftongis	ÕDE LÕVI KÕRV ÕPETAJA ÕIS ÕPIB MÕMMI ÕHTU ÕUES ÕUN ÕHUPALL ÕIGE KÕIK RÕOMUS
Ö	ÖÖP PÖÖ	Ö diftongis	KÖÖK NÖÖP SÖÖME LÖÖME
Ü	ÜÜP PÜÜ	Ü-I Ü-U	ÜKS ÜHEKSA KÜMME SÜÜDI KÜSIMUS KÜSIB MÜTS PÜKSID

Lisa 2: Kuulmis- ja kõnepuudega lapse miinimumsõnavara ja lausekonstruktsioonid: kontrolltabel

Nr.	TEMAATIKA, SÕNAD		SÕNAVARA KONTROLL		MÄRKUSED
	Nooremas rühmas	Vanemas rühmas	N	V	
NIMISÕNAD					
Inimesed, perekond (üldmõiste: PEREKOND)					
1	EMA				
2	ISA				
3	ÕDE				
4	VEND				
5	MEES				
6	POISS				
7	ONU				
8	TÄDI				
9	NIMI				
10	TÜDRUK				
11	VANAEMA				
12	VANAISA				
13	PERE				
14		KASVATAJA			
15		ÕPETAJA			
16		PEREKOND			
17		JÕULUVANA			
18		LAPS, LAPSED			
19		NAINE			
20		LASTE NIMED			
Mänguasjad					
22	AUTO				
23	PALL				
24	PILL				
25	VILE				

Eelkooliealiste kuulmispuudega laste kooliks ettevalmistusrühma õppekava
Tartu Hiie Kool

26		PILT			
27		NUKK			
28		LEGO			
29		PUSLE			
30		KLOTSID			
Kodu (ruumid, mööbel, pisiesemed), üldmõiste: KODU					
31	MAJA				
32	KODU				
33	TOOL				
34	LAUD				
35	VOODI				
36	KAPP				
37	UKS				
38	AKEN				
39	LAMP				
40	LUUD				
41	VÕTI				
42	KELL				
43	PEEGEL				
44	KIIK				
45	VAAS				
46	TUBA				
47		ESIK			
48		VANNITUBA			
49		KÖÖK			
50		TELER			
51		VAIP			
52		RIIUL			
53		DIIVAN			
54		ELUTUBA			
55		TUALETT			
56		TREPP			

Eelkooliealiste kuulumispuudega laste kooliks ettevalmistusrühma õppekava
Tartu Hiie Kool

Kool (ruumid, koolitarbed), üldmõiste: KOOL					
57	KOOL				
58	KUMM				
59	LIIM				
60		KLASS			
61		VÕIMLA			
62		AULA			
63		PESURUUM			
64		KORIDOR			
65		MAGALA			
66		TAHVEL			
67		KRIIT			
68		ARVUTI			
69		PLAAT (CD)			
70		RAAMAT			
71		VIHIK			
72		PLIIATS			
73		PABER			
74		KÄÄRID			
75		JOONLAUD			
76		VÄRVID			
Loodus					
77	KUU				
78	PUU				
79	PÄIKE				
80	LILL				
81	VESI				

Eelkooliealiste kuulmispuudega laste kooliks ettevalmistusrühma õppekava
Tartu Hiie Kool

82	SEEN				
83	TUUL				
84		ILM			
85		KEVAD			
86		SUVI			
87		SÜGIS			
88		TALV			
89		VIHM			
90		LUMI			
91		JÄÄ			
92		LUMEMEMM			
93		LUMEPALL			
94		KELK			
95		SUUSAD			
96		UISUD			
97		PESA			
98		ROHI			
99		SINILILLED			
100		LUMIKELLUKE			
101		ROOS			
Koduloomad, -linnud; üldmõiste: KODULOOMAD					
102	SIGA				
103	KANA				
104	TIBU				
105	LEHM				
106	KASS				
107	KOER				
108	LAMMAS				
109		KITS			

Eelkooliealiste kuulmispuudega laste kooliks ettevalmistusrühma õppekava
Tartu Hiie Kool

110		HOBUNE			
111		PART			
112		HANI			
113		KUKK			
Metsloomad, -linnud; üldmõiste: METSLOOMAD					
114	SII				
115	USS				
116	KARU, MÕMM(I)				
117	ORAV				
118	JÄNES				
119	TIGU				
120	LÕVI				
121	KALA				
122		HIIR			
123		KULDNOKK			
124		PÄÄSUKE			
125		REBANE			
126		PÕDER			
127		HUNT			
128		ELEVANT			
129		TIIGER			
130		AHV			
131		KONN			
Riietus, jalatsid					
132	SALL				
133	JOPE				
134	MÜTS				
135		KLEIT			
136		SAAPAD			

Eelkooliealiste kuulmispuudega laste kooliks ettevalmistusrühma õppekava
Tartu Hiie Kool

137		KINDAD			
138		PLUUS			
139		PÜKSID			
140		SEELIK			
141		KAMPSUN			
142		SÄRK			
143		SOKK, SOKID			
144		NÖÖP			
145		KUMMIKUD			
146		SUKKPÜKSID			
147		KINGAD			
148		SUSSID			
Kehaosad					
149	SUU				
150	KEEL				
151	NINA				
152		NÄGU			
153		PEA			
154		JUUKSED			
155		KÕRV, KÕRVAD			
156		SILM, SILMAD			
157		KÄSI, KÄED			
158		HAMBAD			
159		JALG, JALAD			
160		KEHA			
Liiklus					
161	AUTO				

Eelkooliealiste kuulmispuudega laste kooliks ettevalmistusrühma õppekava
Tartu Hiie Kool

162	PAAT				
163		RONG			
164		LAEV			
165		BUSS			
166		TEE			
167		LENNUK			
168		TÄNAV			
Aeg, tähtpäevad					
169	PIDU				
170		EILE			
171		TÄNA			
172		HOMME			
173	AASTANE			
174		ESMASPÄEV			
175		TEISIPÄEV			
176		KOLMAPÄEV			
177		NELJAPÄEV			
178		REEDE			
179		LAUPÄEV			
180		PÜHAPÄEV			
181		VAHEAEG			
182		SÜNNIPÄEV			
183		HOMMIK			
184		PÄEV			
185		ÕHTU			
186		ÖÖ			
187		NÄDAL			
188		TUND			
Toiduained; üldmõiste: TOIT, SÖÖK					

Eelkooliealiste kuulmispuudega laste kooliks ettevalmistusrühma õppekava
Tartu Hiie Kool

189	LEIB			
190	PIIM			
191	SAI			
192	VÕI			
193	SOOL			
194	KOMM			
195	SUPP			
196	KOOK			
197		TORT		
198		VORST		
199		JUUST		
200		MUNA		
201		KALA		
202		LIHA		
203		TEE		
204		KOHV		
205		MAHL		
206		KASTE		
Puu- ja aedviljad				
207	ÕUN			
208	PIRN			
209		KURK		
210		TOMAT		
211		KARTUL		
212		PEET		
213		KAPSAS		
214		SIBUL		
215		PORGAND		
216		APELSIN		
217		BANAAN		
218		PLOOM		

Eelkooliealiste kuulmispuudega laste kooliks ettevalmistusrühma õppekava
Tartu Hiie Kool

219		KIRSS			
220		MAASIKAS			
221		VAARIKAS			
223		VIINAMARI			
224		SIDRUN			
Toidunõud					
225	TASS				
226	KANN				
227	POTT				
228		LUSIKAS			
229		KAUSS			
230		TALDRIK			
231		KAHVEL			
232		NUGA			
233		KLAAS			
Muud sõnad					
234	SEEP				
235	VANN				
236	KEPP				
237	KOTT				
238	HABE				
239	LUTT				
240	JOON				
241	MINA				
242	SEE				
243	KIRI				
244		AUK			
245		NEED			
246		ALL			

Eelkooliealiste kuulmispuudega laste kooliks ettevalmistusrühma õppekava
Tartu Hiie Kool

247		PEAL			
248		SIIN			
249		SEAL			
250		ÕUES, ÕUE			
251		TEKK			
252		PADI			
253		LINA			
254		APARAAT			
255		PATAREI			
256		RÄTIK			

OMADUSSÕNAD					
1	ILUS				
2	KOLE				
3	HEA				
4	PAHA				
5	SUUR				
6	VÄIKE				
7	MAGUS				
8	KÜLM				
9	SOE				
10	PIKK				
11	TUBLI				
12	NOOR				
13	VANA				
14	UUS				
15	PUNANE				
16	KOLLANE				
17	MUST				
18	VALGE				

19	ROHELINE				
20	PRUUN				
21	SININE				
22		ORANŽ			
23		LILLA			
24		ROOSA			
25		INETU			
26		KÕVA			
27		PEHME			
28		LÜHIKE			
29		HALB			
30		HAPU			
31		PUHAS			
32		KALLIS			
33		KIRJU			
34		KURI			

TEGUSÕNAD				
(õpitakse ka ains. 1.p. vorm: MINAN.)				
1	JOOB			
2	SÖÖB			
3	LOEB			
4	ÕPIB			
5	PISSIB			
6	KAKAB			
7	ISTUB			
8	VÄRVIB			
9	NAERAB			
10	NUTAB			

Eelkooliealiste kuulmispuudega laste kooliks ettevalmistusrühma õppekava
Tartu Hiie Kool

11	MAGAB				
12	SEISAB				
13	LAULAB				
14	MÄNGIB				
15	JOOKSEB				
16	PESEB				
17	JOONISTAB				
18	VAATAB				
19	OOTAB				
20	TULEB				
21	KUULAB				
22		KORISTAB			
23		SÕRMENDAB			
24		RÄÄGIB			
25		VIIPLEB			
26		KIRJUTAB			
27		HÜPPAB			
28		VÕTAB			
29		ANNAB			
30		PANEB			
31		TOOB			
32		VIIB			
33		PAKUB			
34		KIIGUB			
35		HELISTAB			
36		VISKAB			
37		TEEB			
38		TEAB			
39		UJUB			
40		KALLISTAB			
41		KASTAB			
42		SÕIDAB			

MATEMAATILINE SÕNAVARA					
1	NULL				
2	ÜKS				
3	KAKS				
4	KOLM				
5	NELI				
6	VIIS				
7	KUUS				
8	RAHA				
9		PLUSS			
10		MIINUS			
11		SEITSE			
12		KAHEKSA			
13		ÜHEKSA			
14		KÜMME			
15		ÜKSTEIST			
16		KAKSTEIST			
17		ROHKEM			
18		VÄHEM			
19		SAMA			
20		KROON			
21		SENT			
22		KOLMNURK			
23		NELINURK			
24		RING			
25		KUUP			

VÄLJENDID, KORRALDUSED				
(mõistmine, täitmine, kasutamine)				
1	TERE			
2	HEAD AEGA			
3	TÄNAN (AITÄH)			
4	PALUN			
5	PALUN VÄLJA			
6	EI ANNA			
7	EI TOHI			
8	EI TAHA			
9	EI OLE (POLE)			
10	TEE KORDA			
11	PANE ÄRA			
12	JOONISTA			
13	VÄRVI			
14	TULE			
15	ISTU			
16	TULE APPI			
17	LÄHME PESEMA			
18	LÄHME SÖÖMA			
19	LÄHME ÕUE			
20	LÄHME MAGAMA			
21	(ON) VABA			
22	(ON) VALMIS			
23	MINU OMA			
24	(ON) KORRAS			
25	(ON) SEGAMINI			
26	(ON) KATKI			
27		TÕUSE PÜSTI		
28		MA EI TEINUD		
29		ÄRA VÕTA		
30		ÄRA TEE		
28		MINE ÄRA		
29		TAHAN KOJU		

30		ANNA MULLE			
31		KIRJUTA			
32		LOE			
33		OLEN SÜÜDI			
34		... PUUDUB			
35		... ON HAIGE			
36		LÄHME			
37		PALUN AITA			
38		LUND SAJAB			
39		LUMI SULAB			
40		VESI VOOLAB			
41		VIHMA SAJAB			
42		PÄIKE PAISTAB			
43		TUUL PUHUB			
45		... ON LAHTI			
46		... ON KINNI			
47		... ON...SEES			
48		... ON...PEAL			
49		... ON...ALL			
50		KAS VÕIB?			
51		KUS SA ELAD?			
52		MA ELAN...			
53		MIS ON SINU NIMI?			
54		MINU NIMI ON...			

Märkused:

- õpitav sõnavara on jaotatud teemade ning õppeaastate kaupa, kuid sõnade õpetamise järjekorra valib õpetaja;

- tabelisse on jäetud ruumi, kuhu õpetaja võib vastavalt vajadusele sõnu ise lisada;
- jaotus õppeaastate kaupa on samuti tinglik, sest õpitavate sõnade järjekord oleneb lapse kõnelistest võimetest, ka situatsioonist jms.;
- omandatud sõnavara kontrollitakse mõlemas rühmas õppeaasta lõpul ja tulemus märgitakse tingmärkidega:
 - laps **loeb sõna** (sõrmendite abiga) - **leiab** vastava pildi või eseme, seletab tähendust viipe või žestiga: **└** ;
 - **leiab eseme**, pildi, viipe või žesti järgi õige **sõnasedeli** ja loeb selle: **+** ;
 - **nimetab** eseme, pildi või viipe põhjal õige **sõna** (iseseisvalt): **⊕**

Lisa 3: Küsimused – vastused

Koolimineku ajaks peaks kuulmis- ja kõnepuudega laps suutma tajuda ja mõista järgmisi küsimusi ning andma neile nii lühi- kui täisvastuseid (ühesõnalause ja 1-3 sõnaline lause vastavalt õpitud lausekonstruktsioonidele).

• KES?	POISS.
MIS?	PALL.
KES SEE ON?	SEE ON POISS.
MIS SEE ON?	SEE ON PALL.
KES NEED ON?	NEED ON LAPSED.
MIS NEED ON?	NEED ON MAASIKAD.
• MIDA TEEB?	UJUB.
MIDA TEEB EMA?	EMA ISTUB.
MIDA TEED SINA?	MINA KIRJUTAN.
• KUS?	ÕUES, TOAS, KODUS.
• MIS VÄRVI?	PUNANE.

MIS VÄRVI ON PALL?	PALL ON PUNANE.
• MITU?	KOLM.
MITU PALLI?	KOLM PALLI.
• MIS ON SINU NIMI?	(Lühike ja täislauseline vastus)
MIS ON EMA (ISA, VENNA, ÕE) NIMI?	(Lühike ja pikk vastus)
• KUI VANA SA OLED?	6-AASTANE.
	MA OLEN ... AASTANE.
KUS SA ELAD?	TARTUS.
	MA ELAN TARTUS.
MIS ON ÕPETAJA NIMI?	ÕPETAJA REET.
MIS ON KASVATAJA NIMI?	KASVATAJA LINDA.
KES ON ANU?	ANU ON TÜDRUK.
KES ON RAIVO?	RAIVO ON POISS.
• MIS PÄEV ON TÄNA (HOMME)?	REEDE. TÄNA ON REEDE.

Küsimuste esitamisel kasutatakse algul sõrmendkõnet koos suulise kõne ja sõnakaardiga. Järkjärgult kaob esmalt sõnakaart, siis sõrmendamine, kuni laps on suuteline küsimust suult lugema (kuuldetaju abiga). Vaegkuuljate puhul peaks jõudma laps oma isiku kohta käivate küsimuste vastuvõtmiseni ka ainult kuulmise abil.

Küsimustele vastab laps algul sõnakaardi ja sõrmendkõne abil, hakates järk-järgult hääldevastuses sisalduvaid omandatud häällikuid, kuni ta suudab vastust täielikult suuliselt esitada. Sõnakaart kõrvaldatakse sedamööda, kuidas laps on mälu abil võimeline vastama sõrmendkõnes.

Lisa 4: Lausemallid

Koolimineku ajaks peaks kuulmis- ja kõnepuudega laps suutma mõista ja kasutada oma kõnes järgmisi lausekonstruktsioone:

PASSIIVNE KÕNE (mõistab)

TERE! HEAD AEGA!

TOO ! ANNA !

Mõistab küsimust ja vastab:

Mis.....?

Kus.....?

Mis värvi...?

Mitu...?

Mis on seljas (peas,..)?

AKTIIVNE KÕNE (kasutab ise)

TERE! HEAD AEGA!

PALUN!

PALUN(KOMMI)!

AITÄH! TÄNAN!

(EMA)B

MINAN

SEE ON ...

NEED ON (valikuliselt)

... ON SIIN.

.... ON SEAL.

.... ON ÕUES.

.... ON TOAS.

PUNANE PALL.

PALL ON PUNANE.

KOLM KASSI.

(JOPE) ON SELJAS.

MÜTS ON PEAS.

Eelkooliealiste kuulmispuudega laste kooliks ettevalmistusrühma õppekava
Tartu Hiie Kool

Mis sul on?

MUL ON

Näita ... !

KASS ON SEAL.

Kes (mida teeb)?

..... ISTUB, MAGAB, jne.

Mida teeb?

POISSB